INKERI

Inkerin Liiton julkaisu

Päätoimittaja: Aleksanteri Kirjanen

Lehti oli perustettu v. 1884.
Uudistettu v. 1998.

Газета была основана
в 1884 году.
Выпуск возобновлен
в 1998 году.

Puh. +7 812 234 86 54
Телефон редакции:
8 (812) 234-86-54

N:ro 4 (069) joulukuu 2008 Konttori: С.-Петербург, ул. Проф. Попова, д. 4а, корп. 22, оф. 303 2008

Niinive on kriisissä

Joonalle, Amittain pojalle, tuli tämä Herran sana: ”Nouse, mene Niiniveen, siihen suureen kaupunkiin, ja saarna sitä vastaan; sillä heidän pahuuteensa on noussut minun kasvojeni eteen.”

Niin Joona nousi ja meni Niiniveen Herran sanan mukaan. Ja Niinive oli suuri kaupunki Jumalan edessä: kolme päivänmatkaa. Ja Joona käveli kaupungissa aluksi yhden päivänmatkaan ja saarnasi sanoen: ”Vielä neljäkymmentä päivää, ja Niinive hävitetään”. Niin Niiniven miehet uskoivat Jumalaan, kuuluttivat paaston ja pukeutuivat säkkeihin, niin suuret kuin pienet.

Ja kun tämä tieto tästä tuli Niiniven kuninkaalle, nousi hän valtaistuimeltaan, riisui yltään vaippansa, verhoutui säkkiin ja istui tuhkaan. Ja hän huudatti Niinivessä: ”Kuninkaan ja hänen ylimystensä määräys kuuluu: Älköön ihmiset älköötkä eläimet – raavaat ja lampaat – maistako mitään, käykö laitumella tai vettä juoko. Verhoutukoot ihmiset ja eläimet säkkeihin, huutakoot väkevästi Jumalaa ja kääntyköön itsekukin pois pahalta tieltänsä sekä väkivallasta, mikä heidän käsiänsä tahraa. Ehkäpä Jumala jälleen katuu ja kääntyy vihansa hehkusta, niin ettemme huku.”

Kun Jumala näki heidän tekonsa, että he kääntyivät pois pahalta tieltänsä, niin Jumala katui sitä pahaa, minkä hän oli sanonut tekevänsä heille, eikä tehnyt sitä.

Niin Joona lähti kaupungista ja asettui kaupungin itäpuolelle. Hän teki itsellensä sinne lehtimajan ja kävi istumaan sen alle varjoon, kunnes näkisi, miten kaupungin oli käyvä.

Mutta Herra Jumala toimitti risiinikasvin kasvamaan hänen päätänsä ja päästämään häntä hänen mielipahastaan. Ja Joona iloitsi suuresti risiinikasvista. Mutta seuraavana päivänä, aamun sarastaessa, Jumala toimitti madon kalvamaan risiinikasvia, niin että se kuivui. Ja auringon noustua Jumala toimitti tulikuuman itätuulen, ja aurinko paahtoi Joonaa päähän, niin että häntä näännytti. Niin hän toivotti itsellensä kuolemaa ja sanoi: ”Parempi on minulle kuolema kuin elämä”. Mutta Herra sanoi Joonalle: ”Onko vihaistumisesi risiinikasvin tähden oikea?” Tämä vastasi: ”Oikea on vihastumiseni kuolemaan asti”.

Niin Herra sanoi: ”Sinä armahdat risiinikasvia, josta et ole vaivaa nähnyt ja jota et ole kasvattanut, joka yhden yön lapsena syntyi ja yhden yön lapsena kuoli. Enkö siis minä armahtaisi Niiniveä, sitä suurta kaupunkia, jossa on enemmän kuin sata kaksikymmentä tuhatta ihmistä, jotka eivät vielä tiedä, kumpi käsi on oikea, kumpi vasen, niin myös paljon eläimiä?”

Joona (1:1-2, 3: 3-10 ja 4:5-11)

Niinive on iso kaupunki; isoja ovat sen ihmisten pahuuteensa. He eivät vielä kääntyneet pois pahalta tieltänsä sekä väkivallasta, mikä heidän käsiänsä tahraa – eikä vielä tullut heille profeetta huutamaan ja saarnamaan Niiniveä vastaan. Oli isänmaassamme profeettoja; nyt vasta ei heitä kuulu. Nyt puhutaan Jumalasta turhaan, seisotaan kirkkoissa ja rukoillaan uskotta. Turhia ovat nyt Niiniven omien tekopyhyys niinkuin kirkon korskeuskin. Turhia ovat myös heidän rukouksensä, kunnes he eivät katuneet syntejään.

Niinive on kriisissä, ja vallanpitäjät ymmärtävät sen hyvin. He eivät tahdo katua syntijään, sillä he uskovat Viekkaan, jonka käsissä he ovat. Saatana, joka on heidän herransa, sanoo heille: ”Jumala on armahtavainen ja laupias, pitkämielinen ja armosta rikas, ja hän katuu pahaa” – ja tämä on totuuden totta. Mutta sen lisäksi Jumala on kaikkinäkevä ja kaikkitietävä. Näin Niiniven ilkiteot paljastuvat, ja tekopyhät kaatuvat.

Niinive ei kado kokonaan; se vain puhdistuu pahasta. Älkääkö vihastu te, ketkä istutte ulkopuolella pensaan alla katsomassa mikä meille tulee. Laupias Jumala armahda Niiniveä tuhansineen ihmisiä – vaikka he eivät vielä tiedä, kumpi käsi on oikea, kumpi vasen.

A. Krjukov

Jättiläiset jättävät kotimaansa

Jättiläiset jättävät kotimaansa. He olivat entisen ajan edustajia; he ***tiesivät*** ja he voivat todistaa. He varhain kohosivat tavallisten ihmisten seurasta. Ensin näytti siltä, että heitä onnisti; mutta tämä ei ollut sattumalta. He olivat kyvykkäitä – suuremmassa määrässä kuin monet muut – ja muuten he olivat tavallisia ihmisiä. He pystyivät olemaan ajattelijoita sekä järjestelijöitä – niinkuin he kykenivät myös tavalliseen työhön.

Tänä vuonna meiltä poistuivat Eino Karhu, Arvi Kemppi, Lyyli Ronkonen ja Maria Mullonen. Nämä henkilöt olivat tuttuja inkerinsuomalaisille eri maakunnissa. Heidän arvovaltansa meikäläisten keskuudessa oli kieltämätön. Heidän nimet olivat monien suussa – ja kuitenkin ansiosta. Heidän ympärissä kokoontuivat ihmiset ja muodostuivat yhtiöt. Kunnes he olivat näkyvissä, oli ilmeistä, että kansamme on olemassa. Ja vielä – he olivat Inkerin lapsia. Se, mitä he tekivät, oli aitoa ja luonnollista.

Jättiläiset pitivät maan hartioillaan. Nyt näet heidän aika on mennyt. Monien mielestä kansamme mataloituu. Meitä on vielä suuri joukko – mutta poismenneille ei ole sijaisia. Jättiläisten paikka jää tyhjäksi.

Toimituskunta

TIETOJA

JUMALA JA JOULU

Joulupiiri

Joulu on Jeesuksen syntymäjuhla. Raamatussa ei sanota, mihin vuoden aikaan Jeesus syntyi. Mutta kristityt ovat alkaneet viettää maailman valkeuden syntymäpäivää vuoden pimeimpänä aikana joulukuun 25 päivänä, kun silloin luonnossakin valo alkaa uudestaan päästä voitolle. Joulukuusi ja joululahjat ovat pohjoismaissa liittyneet joulunviettoon. Joulun juhlallisin hetki on aamujumalanpalvelus ensimmäisenä joulupäivänä kirkossa.

Joululla on oma valmistusaikansa: adventtiaika. ***Adventus*** merkitsee tulemista. Joulun edellä olevat neljä sunnuntaita ovat adventtisunnuntaita. Adventilla tarkoitetaan Jeesuksen Kristuksen tulemista seurakuntaansa. Kirkkovuosi alkaa ensimmäisellä adventtisunnuntailla, jolloin on tapa kirkoissa laulaa Hoosianna-hymniä.

Joulujuhla ei ole kristikunnan vanhimpia juhlia, vaan se on tullut käytäntöön vasta neljännellä vuosisadalla Roomassa. Joulua vietetään kaksi päivää. Toisella joulupäivällä on nimenä ***tapaninpäivä***, koska silloin muistellaan Stefanus marttyyria, joka kuolemansa kautta ”syntyi” taivaisiin.

Ennen vietettiin joulua neljä päivää. Neljäs joulupäivä on viattomain ***lasten päivä*** – lasten, jotka Beetlehemissä surmattiin.

Jouluaikaan kuuluu vielä ***loppiainen*** tammikuun 6 päivänä, jota myös on vietetty Jeesuksen syntymäjulana, mutta jota länsimailla vietetään muistoksi Jeesuksen ensimmäisestä ilmestymisestä pakanamaailmalle: itämaiden tietäjille.

Lähde: Uusi Raamatun historia.

Joulukausi

Nykyään jouluaika alkaa kaupungeissa ja taajamissa, jossakin määrin myös maaseudun kirkonkylissä, lauantaina ennen ensimmäistä adventtia, ns. pikkujouluna. Tällöin avataan joulukadut, ja toimistoissa sekä liikeyrityksissä pidetään juhlia. Perhepiirissä tähän päivään liittyvät pieni joulukuusi ja lapsille annettavat pikkulahjat. Adventtiseppele, joka ripustetaan talon tai huoneiston oveen, on Turussa ollut käytössä 1940-luvulta alkaen, mutta ei ole yleistynyt. Pikkujoulu ja ensimmäinen adventti ovat kumpikin myöhäisiä kaupunkilaistapoja 1800-luvun lopulta. Adventtikuusi tunnetaan Ruotsissa 1870-luvulta lähtien, adventtitähti levisi 1910–1920-luvulla ja nimitys ***pikkujoulu*** on Suomessa ollut käytössä ainakin 1890-luvulla. Tavat ovat tosin yleistyneet vasta toisen maailmansodan jälkeen. Samalla tavalla Lucian päivän vietto (13.12) on uutuus, joka rajoittuu lähes täysin suomenruotsalaisten väestönosan keskuuteen. Se tuli ruotsalaisten esikuvien mukaan joissakin kouluissa tunnetuksi jo 1700-luvun lopulla, mutta omaksuutiin 1900-luvun alussa uudelleen. Julkinen Lucia-kulkue (Helsingissä v.1930, Vaasassa v.1936, vrt. Tukholmassa v.1927) hyväntekeväisyystarkoituksineen vakiintui ohjelmaan vasta toisen maailmansodan jälkeen eräisiin rannikkokaupunkeihimme.

Maaseudulla aloitettiin jouluvalmistelut vanhan perinteen mukaan Annan päivänä (9.12, 1700-luvun alkuun saakka 15.12), kun taas jouluaika alkoi Tuomaan päivänä (21.12). Kaupungeissa julistettiin keskiaikana joulurauha tuona päivänä; nyttemmin se tapahtuu jouluaattona.

Joulu-nimitys kuuluu keskiaikaisiin kristillisiin lainoihin (vrt. muinaisruotsin *jul* ’pakanallinen keskitalvenjuhla’), mutta sana on lainattu jo aikaisemmin muodossa juhla, joka Etelä-Pohjanmaalla tarkoittaa myös joulua. Edellä mainittiin, että monet vuoden loppuun (kekriin ja jakoaikaan) kuuluneet vanhat piirteet ovat siirtyneet jouluun. Jouluaika kesti Suomessa myöhemmin, kuten Ruotsissakin, joulupäivästä (24.12) Nuutin päivään (7.1. vuoteen 1708, sittemmin 13.1), jolloin joulurauha loppui. Nyttemmin on kuitenkin epifania (ennen aina 6.1) eli ***loppiainen*** tullut joulukauden loppupäiväksi, kuten eteläskandinaavisessa, ja saksalaisessa perinteessä. Loppiainen oli tärkeä kirkollinen juhla myös ortodoksisessa perinteessä (veden siunaaminen eli ***vieristä***).

Entisajan jouluviettoon niin maaseudulla kuin kaupungeissakin kuuluivat runsaat jouluruoat, joista joulupuuro ja lipeäkala ovat yhä suosittuja. Muut nykyaikaiset jouluruoat ovat enimmäkseen 1800-luvulla omaksuttuja uutuuksia. Jouluaamun varhainen jumalanpalvelus on kuulunut suomalaiseen jouluperinteeseen – samoin kuin Ruotsissa mutta ei Tanskassa eikä Norjassa. Erilaiset kodeissa käytettävät vanhat joulukoristeet ovat nykyäänkin suosittuja, esim. puusta veistetty joulu- tai tuomarinristi ja olkinen jouluhimmeli, joka aikaisemmin tunnettiin vain maan etelä- ja länsiosissa. Jouluoljet, joita ennen levitettiin tuvan lattialle (ei kuitenkaan Pohjanmaalla lukuun ottamatta suomenruotsalaista rannikkoa ja Tornionjokilaaksoa), ovat tietenkin jääneet käytöstä. Jouluolkia on käytetty myös kirkoissa 1800-luvulla (Turun tuomiokapituli kielsi tämän v.1830) ja yksittäisiä tapauksissa vielä tämän vuosisadan alussa (esim. Pöytyällä v.1913).

1800-luvun jälkipuoliskolta lähtien joulutavat ovat kaupunki- ja säätyläiskulttuuriin uutuuksien vaikutuksesta suuresti muuttuneet. Tärkeimmät uutuudet ovat joululahjat, -kuusi, -pukki ja –tonttu. Lahjoja annettiin 1700-luvulla kaupungeissa osittain uudenvuodenlahjoina ja 1800-luvun ensimmäisellä puoliskolla jo melko yleisesti joululahjoina (*klapit* eli *klaffit*). Nämä lahjat jätettiin oven taakse tai heitettiin ovesta sisään huoneeseen. Tapa levisi hitaasti Länsi-Suomen maaseudulle 1800-luvun viimeisten vuosikymmenien aikana kartanoiden, pappiloiden ja virkamieskotien välityksellä, Hämeeseen ja savoon 1900-luvun alussa. Karjalassa tapa oli 1920–1930-luvulla vasta yleistymässä. Joulukuusia oli säätyläisperheessä ja varakkaissa kaupunkilaisperheessä 1820–1830-luvulta lähtien ja maaseudun pappiloissa, esim. Etelä- ja Keski-Pohjanmaakka 1850–1860-luvulta lähtien. Kansan keskuuteen joulukuusi tuli maan lounaisosissa 1879–1880-luvulla, muihin maakuntien myöhemmin, 1890-luvulla ja vuosisadan vaihteen tienoilla. 1900-luvun alussa se tuli yleisemmin tunnetuksi kansakoulujeb välityksellä ja valloitti tämän jälkeen myös kodit. Julkinen joulukuusi ulkona oli Tampereella v.1893, Viipurissa v.1899 ja Turussa v.1900–1901, mutta otettiin uudelleen käyttöön vasta 1930-luvulla. Toisen maailmansodan jälkeen se on ollut tapana useimmissa kaupungeissa ja taajamissa.

Joululahjojen jakajaa kutsutaan ***joulupukiksi***, mutta ainoastaan nimi on yhteinen vanhemman joulutradition pukin kanssa, joka esiintyi toisena joulupäivänä ja nuuttina usein naamioituneena kiertue-hahmona. Vanha mies, ”jouluukko”, on Suomessa kuten muissakin pohjoismaissa saksalainen Pyhä Nikolaus -hahmo, joka tuli laajalti tunnetuksi vasta tämän vuosisadan alussa, lähinnä kansakoulujen joulujuhlien välityksellä (vrt. Norja 1910–1939). Joululahjoja jakava Nikolaus-ukko esiintyi kaupunkilais- ja säätyläisperheissä jo 1800-luvun alkupuolella vanhan sarvekkaan joulupukin ohella. Pieni joulutonttu palautuu 1800-lukuun. Se tuli tunnetuksi joulukorttien kautta, jotka silloin tulivat käyttöön. Ensimmäiset olivat saksalaisia kortteja joulu-ukon kuvineen tai ruotsalaisia kortteja, joissa usein oli taitelija Jenny Nyströmin piirtämä joulutonttu. Tällä vuosisadalla on Nikolaus-ukolla eli ”joulupukilla” ollut suurissa joulujuhlissa apulaisina yksi tai useampia punalakkasia joulutonttuja.

Huomattava osa joulukauden huvituksista keskittyi vanhemmassa jouluperinteessä Tapanin päivään. Koska Pyhä Tapani oli hevosten suojelija, kuului vanhaan juluperinteeseen rahalahja kirkon uhritukkiin, kuten esim. v.1680 Keski-Pohjanmaalla, miesten juhla tapaninmaljoineen tallissa (mainittu v.1670 Savosta) ja hevosilla suoritettu ***tapaninajo***. Nykyään aja tapahtuu perheen autolla ja on lähinnä sukulaisissa kyläilyä. Tapaninpäivän vanhempaan perinteeseen kuului myös joululeikkejä, erityisesti Etelä-Karjalassa, ja kaupungeissa tiernapojat, jotka kiersivät taloissa ja estävät laulunäytelmäänsä. Lounais-Suomen maaseudulla liikkui tapanina naamioitineita seurueita (pukki, hevonen, ukko, akka jne) esittämässä lauluja ja piloja ja pyytämässä vastineeksi kesitystä. Niistäkin on mainintoja jo 1600-luvulta. Samanlaisia kiertueita liikkui myös kolmantena joulupäivänä (se ja neljäs joulupäivä eivät enää v:n 1772 jälkeen olleet virallisia juhlapäiviä) ja maan etelä- ja lounaisosissa myös Nuutin päivänä (*nuutinpukit*). Lastenkiertueina nuuttupukkeja tavataan vielä nykyäänkin monin paikoin Satakunnasta ja Hämeestä.

Nykyaikaiseen joulun viettoon kuuluvat sekä kaupungissa että maaseudulla perhepiirissä olennaisina piirteinä jouluateria, kuusi, lahjat, joulusauna, myös joulukortit ja -koristeet sekä lapseperheissä joulupukki. Julkisesti joulun asemaa korostavat edelleenkin paitsi kristilliset perinteet (joulukirkko, kynttilöiden vieminen hautausmaille) ennen muuta kaupalliset interessit liikeelämälle tärkeine joulumarkkinoineen ja -katuineen.

Uudenvuoden vastaanottajaiset toreilla ja ravintoloissa musiikkeineen, puheineen ja maljoineen kuuluvat nykyään viralliseen ja yleiseen perinteeseen. Perhepiirissä harrastetaan vieläkin tinojen valamista, joka säätyläispiireissä tunnettiin 1700-luvun alussa; se oli myös pyhäinmiestenpäivän ja jouluaaton tapoja. Itä-Suomessa tinanvalu vaikuttaa melko myöhäiseltä, ja on ilmeisesti yleistynyt koko maassa vasta 1800-luvulla. Uudenvuodenkortit ovat joulu- ja pääsiäiskorttien tapaan tulleet käyttöön 1880-luvulla.

Lähde: Ilmar Talve. Suomen kansankulttuuri. 1980. S.201-203.

Professori Maria Mullonen on poissa

Inkerinsuomalaisen kulttuuriyhteisöstä jälleen yksi on poissa. Anna-Maria Mullonen syntyi 20.maaliskuuta 1930 Oravan kylässä Inkerinmaalla. Hän kuoli Petroskoissa 7. joulukuuta 2008. Tutkijana ja opettajana Petroskoissa elämäntyönsä tehnyt Maria Mullonen on kuulunut Karjalan suomalaisen sivistysjoukon siihen kantavien voimien piiriin, joka oli aloittanut filologiset opintonsa Karjalais-suomalaisessa yliopistossa jo vuonna 1949. Tutkijana hänen erityisosaamisensa tuli esiin vuodesta 1958 vepsän kielen näytteiden tallentamisessa ja vepsän kielen sanakirjan valmistamisessa yhteistyössä tutkija Nina Zaitsevan kansa. Puitteet tarjosi Neuvostoliiton tiedeakatemian Karjalan tutkimuslaitos. Petroskoin yliopiston suomen kielen laitos sai hänestä innostuneen opettajan vuonna 1970 ja professorin vuosiksi 1974 – 1989. Juuri silloin opin tuntemaan hänet ollessani vielä opiskelijana, vaikka hän ei meillä luennoinutkaan. Olen valmistunut 1972.

Puhutaan suomea 1 ja 2, Suomen kielen oppikirja 6.luokka 5.oppivuosi, Opi puhumaan suomea – siinä suomen kielen oppikirjoja, jotka ovat lähteneet Maria Mullosen kädestä. Nämä kirjat ovat tulleet hyvään tarpeeseen. Ne ilmestyivät 1980- 1990-luvuilla. Jokainen kieltä opiskellut ja opettanut tuntee taitavasti laadittujen kielenoppaiden arvon. Tavatessamme viimeksi yliopiston suomen kielen laitoksen 50-vuotispäivillä Petroskoissa Maria Mullonen puhui ajatuksestaan laatia oppikirja, jonka keskeinen tekijä olisi verbi. Se on tunnetusti joka kielen akseli, jonka varassa kieli toimii. Se on vaikein ja sen vuoksi tärkein kielen alue, joka vaatii opettajalta eniten osaamista. Mullosen osalta työ on tältä osin jäänyt kesken. Toivottavasti jatkajia löytyy.

Elettiinpä ennen Inkeris, näytteitä inkerinsuomalaisista murteista on kaikua Maria Mullosen nuoruuden työstä, kielen keruusta ja tutkimuksesta. Siihen hän on tiivistänyt tieteellisen pätevyytensä ja sydämensä lämmön kansansa sirpaleeseen, jonka hän toivoi jäävän elämään kirjaan tallennettuna.

Hymysuinen professori Maria Mullonen jää mieleeni pehmeäluontoisena, sovittelevana ja silti päättäväisenä ja tarvittaessa lujasti kannassaan pysyvänä. Jo lapsena sodan aikana evakkomatkat Siperiaan tehneenä hän kuuluu niihin inkerinsuomalaisiin, jotka ovat kalliisti maksaneet elämänsä kouluista. Perässä tulevien tämä olisi syytä muistaa.

Toivo Flink
filosofian tohtori, tutkija
Vantaa

Lyyli Ronkonen

Dosentti, kirjailija Lyyli Ronkonen o.s. Kukkonen syntyi Kelton seurakunnassa Seltsoin kylässä 15.3.1927 ja kuoli Helsingissä 23.11.2008. Lyyli Ronkonen toimi englannin kielen professorina Pietarin Herzenin pedagogisessa instituutissa. Hän väitteli filosofian tohtoriksi Amerikan romanttisesta kirjallisuudesta vuonna 1972. Vuonna 1980 hän muutti Suomeen ja toimi Helsingin yliopiston kasvatustieteiden lehtorina ja amerikkalaisen kirjallisuuden dosenttina Hän kirjoitti lukuisia tieteellisiä julkaisuja ja esiintyi monissa kansainvälisissä kongresseissa.

Tieteellisen toimintansa lisäksi Ronkonen kirjoitti neljä Inkeriä käsittelevää kirjaa:

Laps' Inkerin. Muistojen Inkeri Stalinin hirmuvallan alla. 1989

Inkeri – isänmaa kallis. 1990

Ilon ja itkun Inkeri. Katri Kukkosen elämäntarina. 1995

Koska isien maa oli Inkeri. Runokirja. 1998

LYYLI RONKONEN

Mä tsuhna olen

Mä tsuhna olen,
mä olen suomalainen,
mä raadoin ja raivasin
villin ja karun maan,
mulle virttänsä lauloivat
Nevan ja Laatokan laineet
ja sanoja loihtivat runoihin Kalevalan.

Mä samoilin soita
ja raivasin salomaita,
mä aurani laskin maahan kiviseen
mä toivoin että
mun jälkipolveni saivat
kodit ja konnut
työlläni hikisel.

En luullut mä silloin
kaataen kotini kasken
et tulevil polville
raivasin Manalaa,
et Tuonelan vesiin
mä nuoret taimeni laskin,
et veljeshaudat nyt maallani kumpuaa.

En tiennyt silloin
et Kelton kukkuloilla
mis käki kukkui
ja pellot viheriöi,
et Nevan rantojen
salomailla ja soilla,
mis linnut lauloi ja hohgat huminoi,
mis aamusta iltaan tein minä orjan työtä
mun jälkipolville onnea toivoen,
heit vasaralla ja sirpillä maahan lyödään
punalippujen veristen heille hulmuten,

en tiennyt mä, että ruostuneet rautaset ristit,
entisen Kelton vanhan hautausmaan
vain kertoa voivat, kun Iso Naapuri iski
verikyntensä sukuuni, heimoni heiverään.

Vain vanhan kalmiston
ristit kertoa voivat,
kuin haaskalinnut
repi mu heimoni,
mä kuulen aina
kuolon kellojen soivan,
mis ikuista untaansa lepää Laps Inkerin.
1989

Люда Сойкка:

Много работать – это хорошо

Люда Сойкка – личность приметная и уважаемая. Без неё последнее время не обходится ни одно стоящее мероприятие ингерманландских финнов в Петербурге. Правда, когда мы увидели её впервые, никто не думал, что она музыкант. Впоследствии это оказалось открытием. Хотите ещё открытий? Пожалуйста.

Люда Сойкка рассказывет о своей жизни и работе

Моя малая родина – Тайцы. В деревне Большие Тайцы родился мой папа, Суло Иванович, там же и дедушка, Иван Адамович. Бабушка была родом из деревни Икатла, по-русски – Старицы. А я родилась в Карелии, – Тунгудский район, деревня Лехта. Приехали мы из Карелии в 56-м году – как наверное и все. Отец приехал сперва к брату Адаму. Адам воевал всю войну и сумел поселиться в родных местах раньше. Он весь в медалях пришёл с войны, а умер в 40 лет.

Дедушка Иван Адамович умер ещё до войны. Дядя Адам был на фронте. А все другие – бабушка, папа и дядя Петя – были в немецкой оккупации в Тайцах, а потом попали в Финляндию. Отец не любил рассказывать ни про войну, ни про Клоогу. Многое я только потом узнала. А племянники жены дядя Адама, Лаукконены (они тоже пережили оккупацию) говорили: «ели червей в войну».

Бабушка умерла в Карелии в 52-м году, потом в 25 лет умер дядя Петя (он жил в Ярославле), потом и дядя Адам. Так папа остался один – всех похоронил.

Мы приехали, нам не дают прописки. После войны отцовского дома не было, оставался сарай. Папа хотел там строиться – сарай тут же сожгли. Мы больше не претендовали на тот участок. Жили долго без прописки. Мать устроилась в совхоз, как одинокая – с детьми на работу не брали. Потом нас прописали Никрусы из Тихвинки. У них мы и жили, пока построились.

Сначала построили маленький домик – на сколько хватило денег (деньги отец заработал на лесоповале в Карелии). Вокруг маленького дома затем стали строить большой. Мы числились по Большой Ивановке, а дом построили по бывшей танковой дороге. Рядом были «плитоломки», там мы играли и собирали цветы.

Нас у папы и мамы было двое – я и Сашка. Нам завидовали – огромный дом, хорошая семья, пианино – а жили мы довольно бедно. Скотины было много – и коровы, и бык, и цыплята. Всё это ложилось на нас. Мама сбивалась с ног, а мы убивались на сенокосе. Мама нам возила обед на велике. Мы оба с Сашкой были маленькие, совсем дохлые, часто болели. А учились мы хорошо.

Маленькая Люда со своими родителями

Пианино появилось у нас в доме, я была в 4-м или 5-м классе. Я ходила в школу в Тайцах, а потом меня переманили в военный городок – там не хватало учеников. Пианино мама купила когда-то немецкое – из Германии. Купили в военном городке, там ребёнок не стал заниматься.

Сначала пошла в кружок – аккордеон (я была в 3-м классе), потом занималась музыкой в военном городке. Потом видят, я хорошо занимаюсь, сказали – надо учиться в музыкальной школе в Ленинграде. Это была школа № 1 имени Ленина (сейчас она имени Ростроповича), она в особняке напротив гостиницы Советской (которой тогда ещё не было). Я была вся в учёбе – с утра ездила в Питер, а во вторую смену в обычную школу – в городке, так закончила 8 классов.

После школы поступила в училище Мусоргского, на Моховой. Был огромный конкурс (он и всегда был). В тот год принимали на аккордеон 5 человек. Одному было 23 года, а мне – 15. Мой инструмент был аккордеон, параллельно – пианино. А потом, нам было положено пройти все домры, все балалайки, контрабас, ударные. По каждому инструменту сдавали экзамен. На дневном отделении училась 4 года.

Ездила из Тайцев в Ленинград, возила на плечах инструмент – каждый день с утра и до ночи. Бывало, что физкультура начиналась в 7.55 в ЦПКиО. Мало кто приходил, но я приходила каждый раз.

Аккордеон был как запрещённый инструмент (после войны его не жаловали). Почему – точно не знаю, но это все знали. До меня не было приёма на аккордеон, за год до меня было два места, а при мне уже пять. Баян как предмет был во всех городах, а аккордеон – почти нигде. Никто не объяснял почему – может быть потому, что этот инструмент был популярный у немцев и вообще в Европе, особенно в Прибалтике. Прибалты нас потом хвалили – за то, что равно владеем обеими руками.

Мы вообще исполнители. Выпускники работали больше педагогами. Но мы могли быть и дирижёрами, и заведовать ДК, и играть в оркестре. Я отработала по распределению в Сланцах 2 года, в школе. Жила в общежитии, рядом с зэками. В Сланцах ходила в кружки, училась игре на саксофоне. Из Сланцев меня отпустили по справке – тяжело заболел отец. В Тайцах для меня работы не было. Но и в Ленинграде было никуда не устроиться работать. Обходила все школы и детские сады и всё подряд, район за районом. Есть было буквально нечего.

Меня взяли работать в музыкальную школу на Варшавской улице – когда узнали, что я училась у Кравцова (к этому времени его имя стало известно). В этой школе я проработала 34 года. Теперь ветеран труда.

Пришла в школу работать – мне 21, ученикам по 15 лет. Конечно, это неправильно, а что делать. Работала в школе – в классе 19 человек. Если уже мне нравится, как играют, то и всем нравится. Когда дети играли, родители приводили родственников. Это были концерты. Когда были выступления в капелле, директор всегда брал моих учеников. Ученики, даже кто не

Ансамбль «Сойкка» (Люда Сойкка крайняя слева)

стал музыкантом, знают все оперы, в Филармонию ходят как к себе на кухню.

Есть такая поговорка – «у нас работают не до пенсии, а до смерти». Хотя сама школа меняла адрес – переезжала с места на место – а школа и коллектив и даже директор до сих пор один и тот же. При первой возможности поступила в консерваторию заочно. Инструмента своего не было, заниматься негде. Жильё ведомственное, при работе. Мама в то время была при мне. Жили так, что хуже некуда.

В консерваторию поступила затем, чтобы научиться лучше играть. Материал (репертуар) находила сама. С этим не было проблем. Чтобы выглядеть солиднее, надевала толстые кофты. Выучивала, приходила на экзамен – а мне говорили, не надо играть, вы и так всё знаете. Никакой учёбы по существу не было. Получалось, каждый сам себя учит. Закончила консерваторию в 82-м, осталась работать в той же школе. И по сей день там же.

Люда Сойка и Арво Сурво

Отец умер в 86-м, ему было 57 лет. После смерти отца, в 86-м, я вернулась в Тайцы. Мама последнее время лежала только. Между финнами общения не было. Только на похороны приглашали. Видела финнов в национальных костюмах, финские автобусы в Тайцах, уже праздновали Юханнус – никто ни о чём не говорил. На Юханнус попала впервые в середине 90-х. Ходила, слушала, смотрела, никого не знала. Потом узнала про «Инкерин Лийтто». Пришла на курсы в 96-м, по приглашению Алины Отти – она испугала известием, что скоро прекратят финансировать курсы. В «Инкерин Лийтто» ходила в кружок (танцы), не говорила, что я играю, думала посмотреть. Иногда проверяю людей – что будут думать о человеке, пока не знают, что он может, какое образование, что умеет. Пока просто человек – не замечают. Как видят, что ценят – хотят дружить.

Познакомилась с Любой Кюльмясу, так и образовался ансамбль. Название взялось случайно – от нас требовали название. На вопрос – кому писать, чтобы приглашать, кто-то сказал: «пишите – Сойкка». Название группы пересматривали много раз, но не придумали ничего лучше. Ансамбль существует около 4-х лет (год рождения – 2004).

Раньше у меня не было идеи играть финскую музыку. Язык я не знала, но могла понимать и отмечала отдельные слова. Отец говорил по-фински с соседями, с родственниками, пел Kalliolle-kukkulalle. Идея пришла после смерти отца в 86-м.

Среди музыкантов считается неприличным играть одно и то же. Все ищут свой особенный репертуар. В песнях я не ас. Но песни наиграть, это несложно. Многие песни на слуху, я их знала наизусть. Эро говорит, поедете в Котка, спойте там две песенки. Я говорю – ладно, а сама думаю, не знаю ни одной песни. Но ничего, получилось. В 2006-м в Приозерске 3 часа развлекали финскую публику.

Я люблю народные коллективы – но не чересчур профессиональные. Пою и в церкви Св. Марии – в библейский час, и в немецкой церкви.

Репетирую урывками – где удаётся. Эта проблема для меня вечная – последние лет 35. Вообще негде репетировать. Каждая игра происходит стихийно и случайно. А надо бы задействовать нас чаще – чтобы не остывала тяга к музыке.

(Разговор происходит в комнате Люды, в коммуналке на Сенной площади)

Эта комната – вместо огромнейшего дома. Уже не было родителей, всё говорили соседи – тебе ремонт не потянуть. Я что-то копала, сажала, а местные пьяницы выкапывали. Продали дом. Пианино досталось новым хозяевам. Не знаю, что они с ним сделали. Теперь у меня в Тайцах ничего нет. И друзей нет. Из городка все разъехались, с деревни все исчезли – и раньше-то дружбы не было. А в консерватории было больше приезжих, у меня не было никого знакомых из Ленинграда.

Теперь вся комната – кубки и призы. Обидно за девочек – все грамоты у меня собрались, а у них нет. Теперь я прошу грамоты лично участницам. Прошу, чтобы было указано – ансамбль финской песни. Даже приходилось настаивать, чтобы переделали диплом. Ничего, переделывали.

От «Инкерин Лийтто» не было никакой поддержки – ни моральной, ни денежной. Оплачиваем сами все расходы. И инструменты, и бензин – всё наше. Мы играем и поём, и грузим, и таскаем, и мы же за всё ещё и платим. Последнее время прошу денег на бензин у тех, кто приглашает.

На самом деле про деньги никогда не было даже и разговора. Мы все на хлеб зарабатываем. Дело в отношении к нам. Есть мы – хорошо, а без нас – спокойнее.

Выступали 28-го февраля, во Всеволожске. Вот и диплом: «Ансамбль финской народной песни и танца «Сойкка» выступал на торжественном мероприятии, посвящённом 85-летию Всеволожского сельскохозяйственного колледжа». Конечно, мы знаем, что это бывший финский сельхозтехникум. И они тоже знают.

30 лет не было своего инструмента. Не понимаю, как не разучилась играть. Только несколько лет назад (в 2004-м) накопила и купила – когда стали петь. Только сейчас дорвалась до финской музыки. Много работать – это хорошо.

Жизнь всегда была к нам чёрной стороной. Всё время, всю жизнь сопровождают нас убийства, сотрясения, больницы и суды. Всегда была угроза жизни. То же и сейчас.

Когда начала заниматься реабилитацией, начала с работ Гильди. Составила персональный список врагов финского народа. Когда счёт дошёл до четырёх десятков, я решила – хватит. Многие не понимают, зачем мне нужна реабилитация – «они же покойники, зачем ворошить покойников». Я и не пробую объяснять – они не поймут.

Дядя Адам служил в Советской Армии. Я хотела узнать – где воевал, за что был награждён. Прошла все военкоматы, писала во все адреса. Всё, что они знают – что «был призван». Спросить не у кого – они бездетные были. В военкомате в Гатчине видела – уже до войны все финны были записаны отдельно. Это я знаю точно – мне давали эти книги, чтобы самой там искать своих.

Беседовал А. Крюков

История ансамбля «Сойкка» намеренно оставлена за рамками нашего очерка – она достойна отдельного рассказа.

Токсово в шведское время

Шведские помещики в Токсове

Материалы, предоставленные редакции «Инкери» шведским славистом Александром Пересветовым-Мурат, открывают неизвестные доселе страницы история нашего края. Мы можем узнать о людях, живших в Токсово и владевших здесь землями в XVII веке, во времена, когда провинция Ингерманландия находилась под властью шведской короны.

В Государственном архиве Швеции сохранился документ, составленный судебным чиновником Э. Харальдсоном, связанный с земельной тяжбой между помещиками – Херманом Цёгеном (Herman Zögen) и наследниками покойного помещика Юхана Русенлиндта (Johan Roselindt).

«2 сентября 1671 года я осмотрел спорную границу между имением благородного господина Хермана Цёгена Киттина Верхняя, и имением покойного Русенлиндта Куркела Меньшая. От имени г–на Цёгена присутствовал начальник штаба полка благородный и доблестный Абрахам Кемниц (Abraham Kemnitz), а также купец благонравный Йохим Брёкер (Jochim Bröker). Со стороны наследников Русенлиндта были дворянин Монс Арведсон Брандшёльд (Måns Arfwedsson Brandskiöld) и лейтенант, доблестный Лоренц Крук (Lorentz Krok)».

Апеллирующий Кемниц первым указал границу своего имения, начав ее с точки, по поводу которой у сторон не было противоречий. Она была обозначена литерой H на утраченной ныне карте, которую составил ландревизор, покойный Юнас Фабер. В этой точке начинался спорный участок. Она находилась неподалеку от Токсовской церкви у дороги, ведущей от церкви.

Границы, указанные спорящими сторонами, полностью совпадали с теми, которые записал председатель уездного суда, Эрик Гольдман, уже при предшествовавшем осмотре. Особый интерес представляет подробности границы, указанной представителем Русенлиндтов. Начиналась она с отмеченной у кирхи точки H, большей частью шла вдоль дороги и проходила мимо кабака Цёгена к ложбине «Кивинотко» (Kifwinotko), откуда шла на юго-запад по ложбине через болота, а в дальнейшем совпадала с границей, указанной Цёгеном. Э. Харальдсон также прошел с представителями вдоль указанной на карте границы около пустоши «Симбловщина» (Symbloskina), убедившись таким образом в том, что она была правильно обозначена на карте Гольдстена. Осмотр спорного участка проходил 2 сентября 1671 года.

На следующий день, 3 сентября, была осмотрена граница между деревней Мироновщина (Mironoffzina), принадлежавшей Цёгену, и Лонгиновщиной (Langinoffwina), принадлежавшей покойному Русенлиндту, а также между «Korigena», принадлежащей Цёгену, и «Morsiskina», принадлежавшей покойному Русенлиндту, как и между «Pittuowa» Цёгена и деревнями «Morsiskina» и Лонгиновщина, принадлежавшими Русенлиндту.

В документе упоминается также участок возле имения некого господина Герфельта, который, согласно Русенлиндтам, относился к Лонгиновщиной как и остров, который находится как раз у мыса в озере «Knäsina», который в свою очередь принадлежит Герфельту.

Осмотр представлял собой первый шаг рассмотрения дела в лагманском суде (суд более высокой инстанции, на губернском уровне), в который, очевидно, подал аппеляцию Цёген. Однако, судебные книги за 1671–1672 г., которые должны были содержать постановления лагмана, до наших дней не дошли.

А. И. Пересветов-Мурат
д–р философии, ст.н.сотр., Шведская королевская академия словесности, истории и древностей, Стокгольм

Якоб Понтуссон Делагарди

ИСТОЧНИК:

Sveriges Riksarkiv, Livonica II:610 (Lagmansting över Ingermanland, 1670–1671)

ПРИМЕЧАНИЕ:

Упомянутый Юхан Русенлиндт начал свою карьеру, подобно своему отцу, Бенгту Матссону, как переводчик с русского; стал со временем уездным судьей, и был пожалован дворянством, получив при этом новую фамилию Русенлиндт. Представителем этого рода был художник с мировым именем Александер Руслин (сокращенный вариант фамилии), сын племяника Юхана Русенлиндта. Работая в России и в Париже, он получил известность как выдающийся художник-портретист.

Из королевской жалованной грамоты, копии которой хранятся в Государственном архиве Швеции, известно, что Корбосельские земли принадлежали Херману Цёге/Цёгену уже 14 авг. 1647 г., когда он был подполковником (земли эти были получены ранее от генерал–губернатора, и королевская грамота 1647 г. всего лишь подтверждает факт владения). Не исключено, что Херман Цёге принадлежал древнему балтийскому роду Цёге фон Мантейффель, позднее пожалованному и шведским дворянством но и известному также из российской остзейской истории.

Его владения в Нётеборгском лене, Корбосельгского. пог., состояли из нескольких маленьких деревень: Gospopfzina, C[?]ifitzina, Knäsina, Ofwerlåfzina, K[?]oregnina Demenoffsina, Mironofsina, Pittunova/Kulluneki, Knäkina, Wainowa gåra, Hittoila, Karrila, Jefimofzina, Jifomifzina det andra («вторая»), Kurkoila, Negrassu Kurkoila, Hapasas, Kilena Wersnea («Верхняя»), Kilena Nisnea («Нижняя»), Mankiälla by, Nosova, Kirilofzsina by.

Тимофей Селивестров, поп Орешский

Настоятелю православного прихода на Орешском посаде, Тимофею Селивестрову (Tämothei Selewisteof), как и двум братьям-священникам Лопских приходов, настоятелям приходов Ярвосельского и «Ковкушского» (Келтушского?) погостов, 6 и 7 марта 1617 граф Якоб Делагарди выдал жалованные грамоты по поручению короля на церкви и священнические земли. В каждой из них дается как объяснение, «дабы он [священник] тем охотнее остался у нас да к тому же уговорил еще больше священников на то же».

Копии трех из этих грамот, вместе с приказом к одному подчиненому насчет пожалованных земель о. Тимофея, подписанным в «Спасском шанце» (т.е. новопостроенном Ниеншанце) хранятся ныне в Библиотеке Тартуского Университета; еще об одной из них («ковкушской») упоминается в ингермаландской ревизионной книге 1639 г. в Государственном Архиве Швеции.

О времени 1618–1628 гг., когда владевший русским языком и хоть как-то разбиравшегося в православной жизни граф Делагарди арендовал у Короны весь Нётеборгский уезд, православные жители Ингерманландии впоследствии, в более тяжелые годы, вспоминали с ностальгией. В годы его правления большое число православных, бежавших во время Смуты, вернулись в уезд. В грамоте о Селивестрове особенно упоминается о том, что тот «Тимофей Селивестров, священник на посаде, просит двор, называющийся Токсово («Texowa»), который издавна принадлежит его церкви», на что граф соглашается. Уже с 1614 г., а возможно и ранее, Селивестров получал от Короны жалование за то, что служил православным священником в Орешке. В писцовых книгах Нётеборгского уезда его владение Токсовым подтверждается за 1619 г. «имение посадской церкви» и за 1623 «поместье русского священника», когда те 3 крестьянина, которые живут в деревне определяются, как «крестьяне русского священника». Кроме того, у о. Тимофея имелись 3 лошади и 3 коровы. Кстати, из этих же книг известно, что настоятель лютеранского прихода, Туомас Эрики, жил по соседству с ним – в совсем близкой к Токсову деревне Калинина. Пока неизвестно как долго Селивестров владел этими землями – поскольку книг как последних лет 20–х годов 17 века, так и начала 30–х годов, не сохранялось. Известно, что еще в 1635 г. на посаде был свой священник, но не известно, был ли это о. Тимофей.

Косвенным указание на то, что о.Тимофей в 1635 все еще владел землями в Токсово, могло бы служить полное молчание как о деревне так и о какой-либо орешском или корбосельском священнике в писцовых книгах 1634 и 1637 гг. Умолчание может указывать на то, что владелец деревни был освобожден от налогов. Т. е. владельцем деревни мог быть и священник. Однако твердо известно только то, что в ревизионной книге Нётеборгского лена за 1639 г. не упоминается никакого священника в Токсове (Toxoua By) а только четверо крестьян, уже плативших налоги Короне – а именно, Клименка Иванов, родившийся в Ижорском погосте, но проживший тут уже 20 лет; Федор Яковлев, родившийся в погосте, но проживший в Токсове всего 5 лет; Ждан Степанов, родившийся в Токсове, и Минка Леонтьев, также родившийся в Токсове.

Не исключено, что лютеранский священник прихода Токсова добился того, что о. Тимофей переехал на земли, более отдаленные от новой лютеранской церкви – возможно в связи с постройкой в Токсово лютеранской церкви Св. Андрея в 1628 году – но никаких сведений, подтверждающих это предположение, нет. Возможно также, что в 1635–1637 годах

Токсово на карте 1678 года

о. Тимофей умер или покинул Ингерманландию, поскольку в случае лишения земель в Токсово ему несомненно были бы предоставлены другие земли. Кроме о. Тимофея в Корбосельском погосте в те времена остался только престарелый дьякон Федор, который мог, по деревенскому обычаю тех лет, исполнять на благо прихожан кое-какие из священнических обязанностей и церковных служб.

А. И. Пересветов-Мурат

ИСТОЧНИКИ:

Государственный архив Швеции (Sveriges Riksarkiv), Стокгольм, Östersjöprovinsernas jordrevisionshandlingar, 1583–1692, vol. 29

Там же, Riksregistraturet, 1614, 4 окт.

Там же, «Livonica II:196.

Библиотека Лундского Университета, Швеция, Отдел рукописей, Delagardieska samlingen, Topographica: Ingermanlands och Kexholms län. vol 7: Tionderegister för Nöteborgs län 1619–23.

Государственный архив Финляндии, Хельсинки, микрофильм ES 2669.

Библиотека Тартусского Университета, Собрание графов Делагарди, л. 849

Пересветов-Мурат, А.И. Ингерманландский криминал, XVII век // Inkeri, 2 (67), 2008.

Grill, Erik. Jacob de la Gardie. Affärsmannen och politikern, 1608–1636. Göteborg, 1949.

Автор в настоящее время работает над монографией о православных священниках и православной жизни в шведской Ингерманландии.

Подготовка материалов к печати:
Андрей Пюккенен

Православная Ингерманландия: приход в Матоксе

История православного прихода Матокса представляет собой одну из интереснейших страниц истории Ингерманландии. Прихожанами церкви, основанной в начале XVIII века были ижоры и приемные дети, питомцы Воспитательного дома, воспитывавшиеся в финских семьях. Данную публикацию подготовил ***Андрей Пюккенен.*** *Источниками послужили «Историко-статистические сведения о Санкт-Петербургской епархии» за 1884 – 1885 гг.*

Копию рисунка Матокской церкви предоставил сын бывшей прихожанки этого храма Анны Тырловой

Церковь св. Александра Невского в Матоксе

Село Матокса находится за Токсовскими горами, в 50 верстах от Петербурга и в 70 от Шлиссельбурга; оно расположено на низменной местности, омываемой речкой Влогой. Называемое в официальных бумагах селом Александровым «Матокса тожъ» или просто Матоксою, у Финнов оно называется Вуоло или Вуолес, может быть в память прежней помещицы графини Строгановой, а у русских богомольцев – Остерманшиной, по имени прежнего помещика Остермана.

Церковь в Матоксе существует около 150 лет. В старинных записях указывается в выставке Матоксе церковь во имя св. Иоанна Предтечи; потом была здесь церковь во имя св. Александра Невского, сгоревшая в 1772 году и вскоре замененная новой церковью. Сгоревшая церковь находилась на мызе, подле дома помещика.

Нынешняя церковь, каменная, построена в 1797 году, с разрешения митрополита Гавриила, иждивением государственного канцлера, графа Ивана Андреевича Остермана, по плану архитектора Демирцова, под наблюдением коллежского советника Александра Семеновича Бабкова и освящена 5-го сентября 1798 г.

Церковь Александра Невского каменная, квадратная, корпусом своим походящая на Знаменскую церковь, что у Лигова канала. Длина и ширина церкви 9 саж. 2 арш.; высота от фундамента до карниза 4 саж. 1 арш. На церкви 3 главы. Средняя, с окнами, малая – без окон и — колокольня. Кресты на главах четвероконечные, медные, вызолоченные, вместе с яблоками, через огонь. С запада, севера и юга ведут в церковь двери с деревянными решетками; крыльца сделаны из плиты и украшены колоннами. Под церковью были первоначально сделаны каналы, теперь уже засоренные; признаком каналов остались колодцы по четырем углам. Каналы эти уже давно засорены и об их существовании свидетельствуют только обвалившиеся отверстие колодцев.

Внутри церковь делится на две неравные части стеклянною перегородкою. Правую часть составляет теплый придел св. апостола Иоанна Богослова, левую – холодная церковь главного алтаря и левого придела. В теплом приделе отделка церкви, иконостаса и икон давно потемнела от копоти; холодная церковь сохраняет достаточно свежести и совсем не походит на храм, существующий почти сто лет.

Иконы в иконостасе – хорошей живописной работы времен конца прошлого столетия. На иконах Спасителя, Божией Матери и св. Александра Невского, в главном храме, устроены серебряные, с вызолоченными венцами, ризы. Они устроены в 1851 году здешним лавочником, крестьянином Ярославского Демидовского лицея Василием Баталяхиным. Во всех трех ризах серебра больше пуда.

К уважаемым в народе святыням храма принадлежит икона Николая Чудотворца, в серебряной ризе, с таковым же венцом, в великолепной, устроенной усердием охтян, деревянной резной киоте. Икона эта с давних пор находилась в чухонской деревне Пурнове, в 15 верстах от Матоксы. Она помещалась подле деревни в старой часовне, смотрителем который был выходец из Финляндии, сперва крестьянин, а потом мещанин, слепой старец Михей Иванов. Уединенность места и рассказы слепца издавна привлекали к иконе множество богомольцев с Охты. Собравшись в достаточном количестве, они приглашали в Пурново Матокского священника для служение молебнов. Тридцать лет тому назад скончался Михей Иванов и часовня, порученная хранению финнов, стала приходить к разрушению Это обстоятельство, а также и отдаленность часовни от церкви, побудила Матокского священника позаботиться о перенесении иконы, а равно и часовни, к матокской церкви. Когда получено было разрешение [Перенесение совершено было в силу указа духовной консистории на имя благочинного, священника Студийского, от 4 июля 1849 г. за № 3084.], часовня пурновская перенесена на старое кладбище, а икона св, Николая поставлена в церковь. В настоящее время охтяне, по временам, приходят сюда служить молебны пред иконой, но, по причине отдаленности от Охты, посещение эти становятся реже.

К иконам, замечательным по древности, относится изображение св. Александра Невского, стоящего на берегу Гавани, устроенной некогда графом Остерманом на Ладожском озере. Подле гавани нарисован вид нынешней матокской церкви. Икона помещается подле дороги, в каменной часовне, устроенной, в виде ворот, усердием упомянутого выше Баталяхина.

Его же усердием устроена плащаница, стоящая на амвоне в две ступени, под балдахином. Хотя она довольно грубой работы, но для здешних простолюдинов кажется изящным произведением.

Церковная библиотека, кроме нескольких журналов прежних времен, заключает в себе несколько замечательных сочинений, собранных священником Петром Васильевым, чрезвычайным любителем книг.

Из церковных документов не имеется в целости метрических книг с 1844 по 1853 год, и исповедных за 1791, 1792, 1793 - 1803 годы.

О священниках, служивших при матокской церкви в прошлом столетии, известно следующее: первым священником, по преданию, был Иван Леонтьевич, поступивший сюда из дьячков домовой церкви княгини Вяземской; он был, говорят, в одно и тоже время, и священником и управляющим у помещицы, баронессы Строгановой; после него поступил сын его Петр Иванович Соколов, служивший здесь до смерти, в 1802 году. Иван Леонтьевич погребен на старом кладбище, а Петр Иванович

Соколов - при нынешней церкви на северной стороне, в расстоянии сажени от придела царицы Александры; преемником Соколова был священник Петр Васильев, служивший здесь с 1803 по 1853 год. Он был едва ли не единственный в то время сельский священник «из ученых». Тогда как при столичных церквах было много священников из послушников, дьячков и архиерейских певчих, Петр Васильев был из слушателей богословие и, в свое время, был учеником Сперанского, Словцова и Мартынова. До поступление в священники он служил в Сенате и уже имел чин губернского секретаря. Происходя из Белозерска, он не знал финского языка, но этот недостаток восполняла его жена, дочь Петра Ивановича Соколова, отлично знавшая и финский язык и все условие быта прихожан, коренных ижор. Тогда как Васильев в свободное от службы время посвящал чтению книг и выпискам более замечательных статей, жена его вела хозяйство, собирала оброк, устраивала дела многочисленной семьи и была для мужа посредницею в сношениях с прихожанами. Священник Васильев прослужил при матокской церкви ровно 50 лет Посвященный в священники 15 августа, он чрез 50 лет в этот же самый день, утомленный продолжительною службою и простудившись в холодной церкви, ослеп и, уступив место священнику Добровольскому, прожил в его доме около году и скончался 17 мая 1853 года Преемник его священник Василий Добровольский, из студентов петербургской семинарии, служил здесь около 15 лет и в 1866 году, отрешенный от места, уступил оное Василию Гостинопольскому, служившему только три года; после него служил, перешедший из Уторгощи (Лугского уезда), Иаков Дмитриевич Яновский; в 1880 году он перешел в Долоцкий погост и, на его место, поступил Михаил Васильев Мысловский, служащий по настоящее время.

Причт помещается в двух деревянных домах, построенных помещиком. Дом священника, выстроенный вместе с церковью, существует почти 100 лет, но еще настолько крепок, что жить в нем можно. Дьячок, просвирня и церковный сторож помещаются в другом доме, выстроенном из старого мызенского строения и уже довольно изветшавшем.

На содержание причта, в прежние годы, именно с 1778 по 1854 год, полагалось от помещика: священнику 380 рублей ассигнациями, ржи 15 четвертей, ячменю 10, овса 12, сена 300 пудов, масла, соли и свеч по два пуда. Дьячку и пономарю по 20 р. жалованья, ржи по три четверти, ячменю и овса по четверти и один пуд свечей. Так как, в тогдашние времена, к матокской церкви принадлежали крестьяне, жившие в раутусском и саккульском кирхшпилях и оброк (ругу) платили они по финляндским законоположениям, то средства содержание матокского причта были довольно значительны. Когда же крестьяне упомянутых кирхшпилей были введены в состав палкельского, вновь устроенного, прихода и кроме того была построена церковь в Мяках, к которой также отошло много матокских прихожан, то средства матокского причта стали значительно скуднее. В настоящее время причт, кроме незначительного дохода с крестьян и окрестных землевладельцев, получает жалованье от казны и от помещика. От казны священник получает 200 руб., причетник 80 р. от помещика, князя Голицына, выдается священнику по 30 руб. в месяц, а причетнику по 5 руб. в месяц. Еще процентов с билета, положенного в 1859 г. помещиком Рудометовым, получается 28 р. 56 к. сер. на весь причт.

Приход матокской церкви составляют: 1) около пяти мыз, владельцы которых живут здесь только в летнее время; остальное время года здесь остаются рабочие; 2) лазарет воспитательного дома, где, кроме доктора, его помощника, нескольких фельдшеров и служащих, проживает до 30 больных младенцев с их воспитательницами; 3) несколько торговых заведений, ведущих незначительную торговлю съестными припасами; 4) 17 деревень, состоящих из 73 дворов, в которых мужского пола 153, женского 170.

Весь приход расположен в 15 верстах, но церковь находится не на средине прихода, а на одной из его окраин.

Живущие в деревнях матокские прихожане принадлежат к финскому племени - Ижора. Они издавна принадлежат к православной церкви и хотя посещают, в праздничные дни ближайшие к ним финские лютеранские церкви, служба в которых для них более понятна, чем православная, но они вполне привержены к православной церкви. В праздники усердно посещают или матокской, или один из соседних храмов; долг исповеди и причастие исполняют неупустительно. Если иногда замечается у них несоблюдение постов, то происходит это не столько от влияние лютеранства, сколько от крайней нужды. Посещение же лютеранской кирки имеет на православных то влияние, что они имеют у себя, в домах, лютеранские церковные книги и, в праздничные дни, поют по ним священные гимны. Но у них почти не соблюдаются, общие всем православным приходам, церковные торжества, как то: славленые причта по домам, крестные ходы и хождение по святым местам.

Крестьяне в большинстве неграмотны. В последние годы заведено в приходе 10 школ. Из них две - от земства, куйвозовская и матокская, а 8 – от Воспитательного дома. Число учащихся во всех этих школах простирается до 128 мужского пола и до 123 женского. Между учащимися не мало лютеран.

Кроме часовни на старом кладбище есть каменная часовня, в поле, в местности Гарболовской мызы. Эта часовня построена бывшим помещиком Кандибою.

При матокской церкви существует два кладбища: одно – старое, подле дома священника. Тут находится часовня, перенесенная из Пурнова, Другое в полуверсте от церкви, в лесу. Кроме того подле самой церкви погребены: помещик Томилов и два прежние священника: Петр Ив. Соколов и Петр Васильевич Васильев.

В приходе попечительства нет, а есть отделение общества попечительства о питомцах Воспитательного дома, отдаваемых на прокормление по деревням Гарболовской и др. волостей. Состоящая в приходе матокской церкви, вдова тайного советника, Мария Николаевна Пущина, председательница этого попечительства, много содействует улучшению быта как питомцев, так и крестьян, принимающих этих питомцев на воспитание.

Матокса и ближайшие окрестности на шведской карте 1704 года

Матокса и окрестности на карте 1863 года

ПРОБЛЕМА

Митрофаниевское кладбище в Санкт-Петербурге

ИСТОРИЧЕСКАЯ СПРАВКА

Митрофаниевское кладбище было основано в 1835 году. В конце XIX – начале XX веков это было одно из крупнейших кладбищ дореволюционного Петербурга. Митрофаниевское кладбище было одним из важнейших центров религиозной и духовной жизни старого Петербурга. В день памяти св. Митрофана Воронежского (в июле) на Митрофаниевском кладбище собиралось до 100 тысяч человек.

Финское лютеранское кладбище, расположенное по соседству с православным, было открыто в 1845 году. Главной причиной учреждения в Петербурге нового лютеранского кладбища явилось то обстоятельство, что существовавшие к тому времени лютеранские кладбища (Волковское и Смоленское) были недоступны для беднейшей части населения, к которой как раз и относилось большинство петербургских финнов (рабочих, крестьян, рыбаков), поскольку за погребение там взималась плата – а Тентелевское деревенское кладбище не могло быть расширено и подвергалось ежегодным подтоплениям.

Новое лютеранское кладбище, расположенное смежно с Митрофаниевским, получило название Финского, поскольку оно возникло по инициативе пастора финского прихода церкви св. Марии и было первоначально чисто финским. В дальнейшем (с 1850-х годов) на этом кладбище хоронили своих покойников также шведы и латыши. Данное кладбище показано как «Финское» на всех дореволюционных планах Петербурга (в среде финнов его обычно называли Митрофаниевским). В 1870-71 годах на Финском кладбище была построена каменная часовня. В числе наиболее известных лиц, похороненных на Финском кладбище – академик Андрей Шёгрен (1794-1855).

Финское лютеранское кладбище находилось в собственности лютеранского прихода церкви св. Марии. В описании недвижимости финского прихода св. Марии на 1917 год указаны «деревянный дом и земельный участок в 13.101 кв. сажень на Митрофаниевском кладбище».

Судьба Митрофаниевского (православного) и Финского (лютеранского) кладбищ была сходной. Они были закрыты в 1927 году, в ходе борьбы за искоренение культов, традиционной культуры и несанкционированной активности граждан. Тем не менее, хоронили там и в 1930-е, и в 1940-е годы (больше всего в блокаду). В послевоенное время все до одного надгробные памятники были ликвидированы (вероятно, пошли в переработку). Территория кладбищ пришла в запустение и спустя какое-то время нашла применение в качестве места складов и свалок. В таком неприглядном виде она находится и сейчас (май 2008 года).

Современный адрес Финского кладбища – Малая Митрофаньевская улица, 10. Территорию кладбища занимают склады металлических изделий, принадлежащие нескольким АОЗТ. В настоящее время (май 2008) от кладбища не сохранилось видимых следов. Вместе с тем, не стоит забывать, что оба Митрофаниевские кладбища (православное и лютеранское), хотя и осквернённые, никуда не делись и существуют по сей день. Этот факт известен множеству петербуржцев.

А. Крюков

ИСТОЧНИКИ:

Н.А. Ветвеницкий. Описание Митрофаниевского кладбища. СПб, 1890.

В.В. Антонов, А.В. Кобак. Святыни Петербурга (т. 2-3). 1990, 2003.

Исторические кладбища Петербурга. 1993. (с.558-560).

Е.Е. Князева, Г.Ф.Соловьёва. Лютеранские церкви и приходы России. СПб 2001. (с.133).

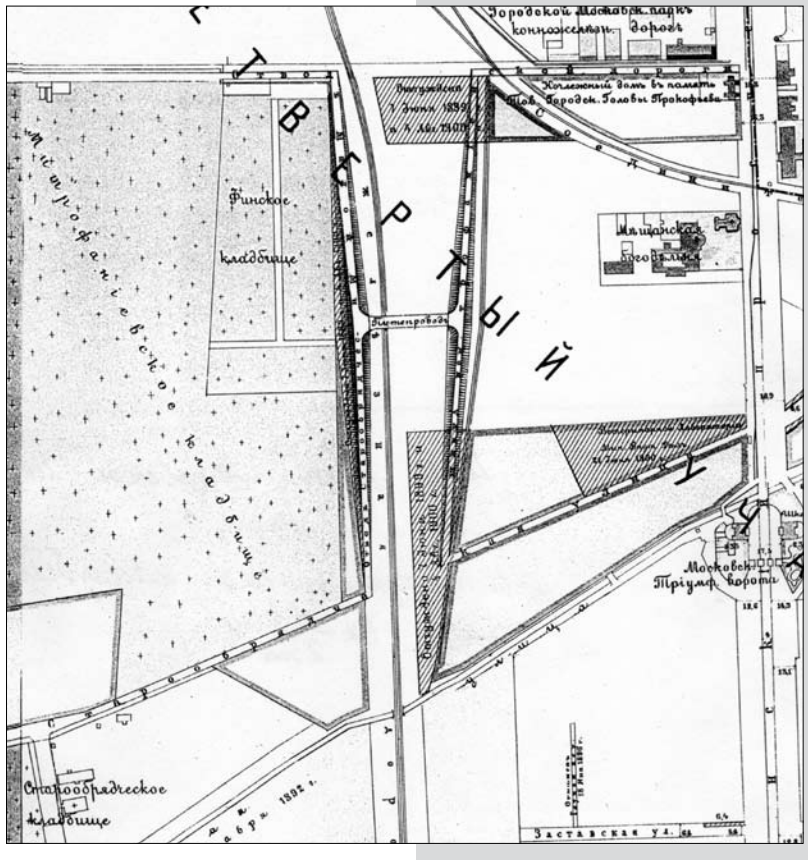

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО

Председателю Комитета по градостроительству и архитектуре администрации Санкт-Петербурга А. П. Викторову

Уважаемый Александр Павлович!

Весной нынешнего года финско-ингерманландской общине Санкт-Петербурга стало известно о планах администрации города и Комитета по градостроительству в отношении территории Митрофаниевского кладбища. Из публикаций в газете «Петербургский вестник» (весна 2008 года) следует, что данную территорию планируется благоустроить и застроить.

В настоящее время территорию Митрофаниевского кладбища занимают складские помещения и свалки.

Полностью согласны с тем, что благоустройство этой территории необходимо.

Вместе с тем, считаем необходимым объяснить нашу позицию данному вопросу.

Речь идёт о перепланировке и застройке кладбища. Подчеркнём, кладбища почти современного (последние захоронения там производились в 1940-х годах – в войну и блокаду).

Кладбище является памятником истории по самому факту своего существования – независимо от того, имеет ли оно такой статус официально. Уничтожение памятников истории (в том числе кладбищ) в эпоху советской власти было логичным с точки зрения тоталитарного государства. В наше время антирелигиозная и антикультурная практика советского времени вызывает всеобщее неприятие и осуждена официально. Тем более неприемлема такая практика в наше время.

Мы исходим из того, что оба Митрофаниевские кладбища (православное и лютеранское), хотя и осквернённые, сохранились и существуют. Совершенно понятно, что запланированное строительство неизбежно приведёт к раскапыванию кладбища и его уничтожению.

С точки зрения нормальных людей – независимо от их религиозности и национальной принадлежности – раскапывание кладбищ является вандализмом, а их уничтожение – святотатством. Именно так – и только так – будет расценена значительной частью петербуржцев застройка Митрофаниевского кладбища – в случае осуществления заявленных планов мэрии и Комитета по градостроительству.

Наши предложение – благоустройство территории Митрофаниевского кладбища без масштабного строительства. В нынешней ситуации, когда восстановление кладбища как памятника истории практически невозможно, приемлемым решением может быть использование его территории в качестве садово-парковой зоны с сохранением исторической дорожной сети и восстановлением бывших аллей и дорожек. В дальнейшем логично было бы дать церковным приходам возможность поставить часовни на месте бывших часовни и храма.

Перепланировка территории (прокладка новых дорог и уничтожение существующих) представляется нам безусловно неприемлемой и недопустимой. Надеемся найти в Комитете по градостроительству уважение к истории нашего города и его культуре.

А. И. Кирьянен,
председатель «Инкерин Лийтто»
А. В. Крюков,
исследователь
А. А. Сыров,
генеральный директор ООО «Издательский дом «Инкери»

Inkerinmaan paikannimet inkerinsuomalaisten sukunimissä

Käsitetään tässä inkerinsuomalaisten sukunimiä, jotka perustuvat Inkerin paikannimiin. Ne eivät ole levinneet kovinkaan laajalti, ja monet niistä ovat Suomessa tuntemattomia. Ensiksi voi mainita ryhmän sukunimiä, jotka on muodostettu suurehkojen alueiden asukkaiden nimistä:

Jamalainen. Nimi esiintyy Hietamäen Jamalaisissa. Sjögren löysi nimen kolmesta seurakunnasta, joista yhden täytyy olla Moloskovitsa. Sjögrenin mukaan nimi viittaa Jamburgin (nyk. Kingisepp) kaupunkiin. Tämä vaikuttaa todennäköiseltä, koska inkerinsuomalaisten keskuudessa Jamburg tunnetaan nimellä Jaama. Laukaanjoen (ven. Luga) varrella Jamburgista yläjuoksulle päin sijaitsevien inkeriläiskylien (Haavikko, Kotko, Mannakka, Tiesuu) asukkaita kutsutaan ***jamalaisiksi***. Tämä nimi oli tuttu sen seudun kantaasukkaille vielä 1990-luvussa.

Siestanen. Nimi esiintyy Skuoritsassa ja Kupanitsan Luumitsassa. Kupanitsan kirkonkirjoissa nimi on aiemmin kirjoitettu muodossa ***Sestainen***, sittemmin ***Sistonen*** (Louhelainen, s. 53). Kupanitsassa esiintyi myös sukunimi ***Sestolainen*** (Louhelainen, s. 52). Sukunimeen sisältyy Kaprionlahteen laskevan Siista-joen alueen inkerikkojen itsestään käyttämä nimitys ***sistalaiset***.

Soikkonen. Nimi esiintyy Moloskovitsan Peltolassa, Lessovitsassa, Morossovassa ja Volpissa, Skuoritsan Suo-Tukenitsassa, aiemmin myös Novasolkan pitäjässä (Louhelainen, s. 54). Sukunimi on merkittävä sikäli, että tiedetään sen aiempi kirjoitusasu ***Soikkolainen*** (Louhelainen, s. 54), jonka merkitys on 'Soikkolan asukas', 'Soikkolan inkerikko'.

Tuutari. Nimi esiintyy muutamassa talossa Kupanitsan Volgovassa. Varhempi kirjoitusasu ***Tuutaroinen*** (Louhelainen, s. 60). Koska ***Tuutari***-nimisiä paikkakuntia tiedään vain yksi, ja vieläpä se on lähellä Kupanitsaa, lienee varmaa, mistä sukunimi on lähtöisin.

Inkerikkojen ja vatjalaisten osuudesta inkerinsuomalaisen kansanryhmän muodostumiseen todistavat myös sukunimet:

Inkeroinen (Kupanitsan Riihikaivo; Moloskovitsan Piesovitsa ja Metana). On huomattava, että Suomessa esiintyvä sukunimi ***Inkeroinen*** saattaa olla toista alkuperää (esim. skandinaavisesta etunimestä), mutta Inkerissä nimi todennäköisimmin viittaa inkerikkoesi-isään.

Vatjalainen (Spankkovan Taarovitsa). Noin puolet Tarovitsan kylän asukkaista on Inkerin ortodokseja; heitä on paljon myös naapurikylissä.

Myös Inkerin kylännimistä on muodostunut joitakin sukunimiä:

Kotsalainen. Nimi esiintyy Tyrön Kotsalassa (kirkonkirjojen mukaan se on osa Ahokylää), Hietamäen Kotsalassa (kirkonkirjoissa Vekarala), Tuutarin Kotsalassa (kirkonkirjoissa Muriala), Venjoen Kotsalaisissa (kirkonkirjoissa Kouru) sekä muutamilla perheillä muissakin kylissä (esim. Järvisaaren Kanttilassa). Inkerissä on siis kolme ***Kotsala***-nimistä kylää, joiden lisäksi on Venjoen pitäjässä ***Kotsalaisi***-niminen kylä (saanut nimensä asukkaistonsa enemmistön mukaan). ***Kotsala-***nimiset kylät saivat nimensä todennäköisesti ***Kotsala***-nimisestä talosta. Nimen merkitys ja alkuperä on selvittämättä. Suomessa asuva vähälukuinen joukko tämän nimen kantajia on inkerinsuomalaisia. ***Kotsala***-nimi viitaa mahdollisesti pohjois-venäläiseen murresanaan *kotets*, joka tarkoittaa tekopadon joella (näitä tehtiin ainakin kalapynnin takia). Tästä sanasta ovat tehty monet kylännimet pohjois-Venäjällä kuin ***Kotscisse***, mm. Tverin alueella (Tverin kylännimet, s. 194); siitä johtuu myös venäläinen sukunimi ***Kotzov***, joka vastaa ehkä inkerinsuomalaiseen sukunimeen Kotsalainen.

Mestiläinen. Nimi esiintyy Venjoen Mestilässä (28 taloa) sekä joillakin perheillä myös seurakunnan muissa kylissä. Suomessa nimi esiintyy joillakin inkerinsuomalaisilla. Nimen merkitystä ei tunneta.

Miinalainen. Nimi esiintyy Pietarin Parkalassa. Lähellä sijaitsevat myös Vanha Miina sekä Uusi Miina. Samannimisiä on asunut vanhastaan Suomessakin (SNK, s. 526).

Niippolainen. Nimi esiintyy Inkereen Kavattilassa eli Niippolassa. Kylä on todennäköisesti saanut nimensä asukkaiden sukunimen mukaan, koska kylän virallinen kirkonkirjoihin merkitty nimi ***Kavattila*** on vanhempi kuin kansanomainen nimi ***Niippola***. Nimen alkuperä ja merkitys ovat tuntemattomat. Suomessa nimi esiintyy vain muutamilla inkeriläisillä.

Porsaloinen (murteessa käytetään muotoa ***Porsahoinen***) esiintyy kahdessa talossa Tyrön Porsaalassa (kylän nimiasu suomalaisissa kirkonkirjoissa on ***Porsas***).

Putrolainen. Nimi esiintyy laajalti Inkereen Masalassa (kansanomainen nimi ***Putrola***) ja myös Liissilän Kaipolassa ja Suonpäässä. Nimi tunnetaan niin ikään Kelton Kolpinalta ja Kupanitsan Koskovalta. Inkereenjoen varrella sijainnut Pudrulan kylä on mainittu Izherskoi pogostassa jo 1500-luvulla (Verokirja, s. 356).

Riehkalainen. Nimi esiintyy muutamalla perheellä Tuutarin Suuressa Vittalassa, Närhilässä ja Tuipolassa sekä Hietamäen Suomen-Vuisakalla. Nimi viittaa nähtävästi Tuutarin Riehkalaan (Rehkolovo). Suomessa nimeä ei esiinny.

Siikalainen. Nimi tavataan muutamassa talossa Inkereen Riihkylässä. Nimi viittaa mahdollisesti Järvisaaren Siikalaan (Sigolovo). Äänteellisesti nimi on samankaltainen kuin Suomessa esiintyvä Siikanen (SNK, s. 721).

Tyniläinen (kirkonkirjoissa ***Tynilöinen***): esiintyy Tyrön Tynilässä, joka kirkonkirjojen mukaan on osa Ahokylää. Sukunimi on mahdollisesti suomalaista alkuperää, vaikka ei esiinnykään nyky-Suomessa (Louhelainen, s. 60).

Louhelainen mainitsee joitakin inkeriläiskylien nimiin perustuvia sukunimiä, jotka nyttemmin ovat hävinneet:

Kallilainen: esiintyy Inkereellä, viittaa Inkereen Kallilaan.

Kantolainen: Spankkovalla, viittaa mahdollisesti Kupanitsan Kantokylään eli Kantolaan.

Lembolainen: Moloskovitsassa, viittaa ehkä Kattilan Lempolaan.

Luukkalainen: Tyrössä (mahdollinen Luukka-nimen asu), viittaa ehkä Tyrön Luukkalaan.

Nenimäinen: Lempaalassa, viittaa inkeroiskylään Nenimäkeen.

Perämattiloinen: Tyrössä, viittaa inkeroiskylään Perämattilaan.

Potoloinen: Markkovalla, viittaa mahdollisesti venäläiskylään Potolaan (Podolje).

Soikkinoinen: Tyrössä, viittaa Konnun-Soikkinaan (Sanino), tai Latikan-Soikkinaan (Soikino).

On mahdollista, että nämä Louhelaisen mainitsemat nimet eivät olleet varsinaisia sukunimiä, vaan asukkaiden kylännimien mukaisia nimityksiä.

Monet *-lainen* ja *-inen* -loppuiset sukunimet muistuttavat Inkerin kylien nimiä, mutta todellisuudessa ne ovat syntyneet ja eläneet kylännimistä riippumatta, mahdollisesti talonnimien pohjalla: **Miikkulainen**, **Notkolainen**, **Reijolainen**, **Sipiläinen**, **Someroinen**, **Turtiainen**, **Vaskelainen**, **Veikkolainen**.

-la-loppuisia inkeriläisen kylännimen mukaan muodostettuja sukunimiä on kaksi:

Pankkala. Nimi on mainittu Soikkolassa ja viittaa Kaprion Pankkalaan (Kastivskaja).

Parkala. Nimi on esiintynyt Lempaalassa ja viittaa mahdollisesti Pietarin Parkalaan.

Molemmat sukunimet ovat nyttemmin jo hävinneet ja tunnetaan vain Louhelaisen tutkimuksen ansiosta.

Seuraavaksi tarkastelemme sukunimiä, joissa inkeriläinen kylännimi on siltään:

Huuhka: Venjoen Kakkaramäellä ja Laiksaarella (kirkonkirjoissa kahden kylän nimi on ***Huuhka***).

Kouru: Venjoen Kotsalaisissa (kirkonkirjoissa kylännimi on ***Kouru***).

Rattuli: Tyrön Rattulissa (kirkonkirjojen mukaan osa Ahokylää).

Ryyttäli: Tuutarin Ryyttälissä (kirkonkirjojen mukaan kuulunut Tököttilän kylään).

Näissä tapauksissa on todennäköistä, että kylä on saanut nimensä sukunimestä tai ensimmäisten asukkaiden talonnimestä. Tosin päinvastainenkaan järjestys ei ole poissuljettu: kylännimi tai muu paikannimi on otettu sukunimeksi.

Joidenkin sukunimimien äänneasu osuu yhteen läheisen paikkakunnan paikannimen kanssa:

Korkka: Koprinan Hovinmäellä ja Valasniekassa; viittaa mahdollisesti Koprinan Korkkaan. Nimi esiintyy myös Lempaalassa sekä Suomessa, missä sen katsotaan olevan peräisin Karjalan kannakselta (SNK, s. 422).

Miina: Liissilän Pohissa; saattaa viitata Koprinan Miinaan. Nimi esiintyy myös Hietamäen Kasukalla sekä Ropsun seurakunnassa.

Näiden sukunimien yhteys mainittuihin paikannimiin lienee näennäinen, nimet näyttävät samalta mutta ovat eri alkuperää. Tällaisia ovat myös **Hakuli**, **Levoska**, **Pukero** ja **Toivari**, joilla ei nähtävästi ollut yhteyttä samannimisiin kyliin.

A. Krjukov

LÄHTEET:

Sjögren: A.J. Sjögren. Über die finnische Bevölkerung des St.-Petersburgischen Gouvernements. St. Petersburg, 1833.

Köppen: Erklärender Text zu der ethnographischen Karte des St.-Petersburger Gouvernements von Peter v. Köppen. St. Petersburg, 1867.

Louhelainen: Luettelo vakinaisten seurakuntalaisten sukunimistä Inkerinmaan suomalaisissa seurakunnissa Venäjän vallan aikana, noin vv. 1721-1912. Viipuri, 1913.

SNK: Suomalainen nimikirja. Keuruu, 1985.

Verokirja: Novgorodin Vatjan viidenneksen henki-ja verokirja v.7008 (1500). Vremennik MOIDR, kniga 11. M.1851.

Tverin kylännimet: Tverskoi toponimiceskij slovar. M. 2005.

Tekijän kenttätiedot 1988 – 2008 (tekijällä).

Läkkäämmä omal viisii

Vera Didenko, o. s. Semenova, on syntynyt Soikkolan Savimäen kylässä v. 1927. Hän on viettänyt kotiseudulla suuren osan elämästä. Vera oli neljä vuotta vanha kun alkoi kolhoosi, ja hän oli raatanut kolhoosissa koko aika. ”Miun aikanna kolhoosi alotettii, ja miun kera se hävitettii” – hän sanoo. Nyt Vera on näitä harvoja, jotka läkkäjät omaa murretta kotona ja ulkona. Kesäjuhlissa Viistenässä v. 2008 hän kertoi sytyttävästi soikkolaisten arkkielämästä ja sotaajoista. Juhlissa oli suomalainen TV-ryhmä. Seuraavana päivänä me kävimme Veran luona, Logoven kylässä, jossa hän asuu yli 40 vuotta. Yhdessä asuvat Veran tytär Nadja ja kaksi hänen lapsenlasta. Juteltiin eri asioista, sekä vanhasta että nykyisestä elämästä. Kysymyksiä Veralle tekivät TV-ryhmän toimittaja **Greger Grönqvist** ja tutkija **Aleksei Krjukov**. Kaikki haastattelulumme olivat nauhoitettu ja kuvattu. Tässä on muutamia kohteita tuosta keskustelusta.

Logoven kylä

Tämä on Logoven kylä, a se ono Reppoilan kylä. Tämä on Savimäen kylä a sit ono veel Hammalan kylä. Sit ono Röllölän kylä i Mättysen kylä. Logoven kylä oli samoi suuremp, näd ku alku vot täält. Ihan alanikko mäni nii heitä senen peräst kutsuttii kust Logoven Yliotsast a senen Alaotsast.

Ruusula (Парфеевка)

Määmm suksiloil liukumaa Ruusulan mäkilöille. Möö ku olimma tyttöilapset, määmmä Ruusulaa liukumaa suksiloil. A nyt kaik ono kazvattunehet, metsä seel seisoo, Ruusulal.

Läkkäämmä omal viisi

Möö veel läkkäämmä omal viisii, a olliit mokkomat akat, miä veel muissan, miä olin pikkutyttö, höö vennäheks evät mahtanehet läätä. Ja yks akka toiselle sannoo: ”kak mne haraso zit, mne Nikalai kupil karetu”. Se ono ”kui ono hyvä miul ellää, Nikolai osti miulle karetan” *(= vaunut)*. Se ono vennäheks *kareta*, a piti sannoa *karõta*, se oli allas. Se oli ko hää ei mahtant vennäheks läätä... Höö olliit vanhat, möö olimma veel nooremmat.

Metsäkylän hovi

Se ono senel mäel, no miä jo mont vootta siin en oo käynt. Miä en tiije mitä siin oli maaherra, miä olin pikkarain... Siin paraiko ei oo mittää.

A mitä siin oli enne sottaa?

Miä en muissa mitä siin oli. No siin oli käppiä paikka kovast. A nyt kaik on kazvettu i Reppolan katko ono kera kazvettu kaik.

Oot sie käynt Metsäkylän hovis?

No miä olin veelä laps... Oomma käynehet joka paikkaa...

Kai metsävahit hovis elliit?

Sitä kutsuttii, se hovi, a se metsävahti. Ne ket ovat ollehet meijen metsävahtin... heil olliit kaik metsäs tehty koit. Höö elliitkii metsäs. Ken oli metsävahti, heil olliit i koit metsäs tehty. Mikälee miä muissan. A Metsäkylän hovis miä en tiije ken eli siin.

Toin Kronstatti

Siin veelä tehtii rautatee. Meil tehtii Ftaroi Kronstat *(= toinen Kronstadt)*, i meil oli maailma tyrmämeehii, maailma tyrmämeehii, nämä kaik teet ovat tehnehet. Katso minkalaist teet ovat nyt, a siin kaik tehtii, minkalaist teet olliit hyvät.

Oppi (= koulu)

Mänin oppii omal viisii, sit noistii vennäheks. Sit pereveli *(= siirrettiin)* sinne Mättähälle opiks. Vennäheks kera neljä vootta vaa käin.

Levon Ohvona

Miä vaa saon sitä viisii. Meil tämä preda Afanasij Leontjevic, hää oli kommunist i hallis senvert. No miä yheksän vootta hänen kera tein töötä, olin brigadiran. Nii hää saoi sitä viisii. Hää oli komunist hää sitä ei vaihtant ommaa. Se ei oo enne nu mitä miä ko tänävä saon siulle, miä ko tänävä uson jumalaa, a nyt mään mihhiikkee toisee.

A vot Levon Ohvona, meijen preda, hää saoi sitä viisii: ”Miä ko olin kommunist, miä ommaa kuhukaa en vaiha. Miä leenen otsassaa surmaassaa”. I nii hää surmaassaa i olikii. Hää oli molotsa, meijen preda.

Oma usko

Oon oma usko pravoslavnoi vera, miä en mää mihikkää ennää uskoo. Miä oon pravoslavnoi, miä niin pravoslavnoi i leenenkii, a sitä uskoa ken sinne tänne, se ono kummius. Kui siul sannoa, ei oo omal sanalle... omalle sanalle ei oo isäntä, vot kui miä siulle saon.

Väärnojal elliit soomalaist

Miun ristemä, hää oli täält Savimäelt mänt sinne meehelle, Väärnojalle. Möö meijen viisii kutsumma Väärnojan kylä, se oli pa-ruski Krivorucje, a möö kutsumma Väärnoja. I miul oli se ristemä, mäni meehelle Väärnojan kyllää, i seel Väärnojan kyläs oli no soomalaisii. No höö soomeks läkäisiit, evät läännehet ko möö paraikaa läkkäämmä. Möö läkkäämm... miä enne itse en tiije, mitä möö läkkäämmä. Soomalaist höö olliit.

Sota-aika

Enne sottaa emmä tiitänehet, mikä ono nälkä. Sota ko tuli, nii tuli meille kurja elo. Ko oli sota-aika, mitä möö emmä söönehet! Möö söimmä i sammalt metsäs i munakoort söimmä i lebedu mitälee. A sit ko veetii Soomee, miul oli Soomes isäntä, hyvä isäntä, hää kooli armijas, emäntä meille saoi. Miä olin pikkarain i emäntä uskoi miun kättee kaikkia. Heitä kutsuttii Antti Hyrönen i Mari Hyrönen.

Kylät palloit soan aikan

Palloit, en tiije kumminpäi oli... ken tämä poltti nämä kylät. Tämä Logoven kylä poltettii, meijen kylä jäi, Reppoilan kylä poltettii, Metsäkylä jäi. Ket nämä näinikkää vot teki? Kirkonkylä kera ved poltettii. Veelä Suija ja Oussimäki. Da a ken heitä poltti? Polttiit meijen omat.

Keneltä sait tietää tämän?

Meil to ved kettää ei olt ko ne kylät palloit. Meil ved täs nemtsat olliit. Nämä elliit seel kus meil oli oppi. Möö käymmä oppii siihe.

Saksalaist tulliit

Saksalaiset, höö... mitä meitä saksalaiset... meitä veetii… laitettii Soomee, möö olimma Soomes. Meil daa a milläikkä ved höö oikee pahasest. Meil vähä höö mitälee näinikkää pahast käivät mitälee tekömää… Olliit mokkomat puuttunehet. Yks saksalain tuli tähä meijen kyllää... Emmä arvannehet mittää saksaks, ei mittää… I näyttää kässil – ”Miul ono kois kolt last” – näyttää näin, ”miul on kolt last”. Miä arvaisin senest tätä sto kolt last. ”Miä sottaa en taho” hää sannoo. Höö ved siin höö olliit samakatkalla, ken matatsiklal, kaik käivät tänne, tulliit kustlee meille, tulliit saksalaist.

Entäs punaarmeija?

Meil oli täs kyläs posti, mil maama teki postis töötä siinä. I vot Afanasi Leontic, hää kutsui... a meil ko maama teki seel postis töötä, veel on näd tilifonad olliit i kaik seelt postist, piti kaik heittää, mihikkää peittää jot kenkää ko saksalaist tulloot, piti kaik heittää, i dakumentit, i piti kaik polttaa. No nämä ko männöötkii, tämä meijen preda, mikä tämä Afanasi Leontic, hää ko mäni ikkunalle miun maamalle koputtaa – ”Kaattja! Et mää meijen kera?” (Miun maama kutsuttii Katja). Maama – miä kuulen – sanoi sitä viisii: ”Miä en mää mihikkää, miun pittää kaik nämä polttaa… Mihellekkää kaik panna i nu… Miä oon lapsen kera”. I vot höö iltan männiit nii... Aamust olliit meil jo saksalaist. A vot höö kerkisiit… Mihellekkää männä, ved Vennäenmaaha näd

ko oli suur... Aika minkalain oli… Täd männiit Väärnojan kautta, kaik männiit tänne mihellekkää. Da i toisen päivän tulliit saksalaist, a höö kerkisiit männä. Raskas aika oli meil, a mitäs teet, mittää et tee. Elliit vet, i elliit… ket i vopse meijen väki... mitä ved meil oli... minkalaist kylät ved kaik... Ken ono velikolutskoi oblastis, ken ono jaroslavskois, ken kuskii. Nyt jo unohat kaik monikkaat i kaik.

Monikkaat ovat jääneet Soomee

Joka paikas ken kus. Monikkaat ovat jäänehet Soomee. Ket olliit nooret meil kera, höö jäivät sinne. Minnua isäntä niin kovast kysyi, sto ”lakkaa, miä ved sinnua näytän”, hyväst läkkäisit soomeks. Nyt en miä soomeks, enkä vennäheks, enkä kuinka, en miä minkalaistkaa kehtaa läätä. Isäntä nii hää kysyi minnua sto... emä kysyi sto ”lakkaa, lakkaa laps tänne Soomee”. Oikee hyväst soomeks läkkäisin. No mitä möö pikkaraist, mitä möö siil... A siin on hyväst päähä kaik mäni. A nyt jo vanhaks männöö, nyt jo pääst männöö kaik sinne.

Ei oo isäntää

Ei oo miul paraikaa isäntää. Miä viiskymment vootta elin isännän kera. Joivat. Sohverin hää oli. Ööl i päivät mäni tööhö. Vot paraikaa tänne meille toovvaa tööhö väki kustlee… Vot savotas näitä kui... kuita kutsutaa näitä... A miä kutsun askarbaiti *(= gastarbeiter)*. Omat perrehet ovat humalas. Kel on koltkymment vootta, kel on 35, kel on 26 vootta, i, perkele, käyvät, tullaa humalas, evät... mitä höö söövät, miä vaa, mitä höö söövät! Saunaa pittää, halkoa kera ossettu. Mitälee pittää tehä. Ain pittää maksaa. Nyt vet isäntää vet ei oo jo mont vootta.

Eläkkeellä

Se on hyvä veel ko miul ono pensi... Miä hot oon i vanhakii, no miä oikee hyvin pensin saan. 7000 ruplaa, kiitos Jumalalle. A tyttöi vot mäni pensille. Hän oli opis töös viiskymment viis vootta, a vet paraikaa tehhää töötä. A hää eli Virois Kohtlajärves, a siin mikä on seel. Kohtlajärves nyt tiitää se mitä? Da i sit höö seel vatteran möivät i tulliit tänne. Nyt ellää miun kera paraikoi i vot tämä hänen vunukka, tämä laps. Miun pittää häntä kazvattaa. A minjä mittää ei tee.

(Tässä ilmestyy noin 10-vuotias poika).

Tämä jäi… yks tyttöi jäi, a pojan nain ellää Karakoljes. A hänel on kera laps, kaks poikaa… No möö piämmä, ne kera niku miul, kera meijen vunukat… Tämä jäi i nyt meil laps.

Käypiks hää oppimas?

Hää hyväst oppijaa, kaks vootta kolmannehhee klaassaa nyt, männöö nyt kolmatta. Tämä laps hyväst oppijaa, egle lauloi, i oikee hyväst oppijaa.

Televizora pahhaa opettaa

Televizora katsotaa, seel möö näitä mittää emmä nähnehet. Mitä paraikaa näytetää, aa, siin kävvää inhottaa katsoa. Televisora inhottaa katsoa mitä näytetää. Miä saon sto miä kuulen, ain nagrataa. Miä ko läkkään, sto möö oomm… vot poikalapset, tyttöilapset, möö käymmä tiukkumas. Sitä oli tehty tila. Tilal tiukimma, sit mäcikkaa. Tiukkumas ikkunal käimmä, sit käimmä kons kellä oli siivatta. Möö parves, tyttöilapset i poikalapset, möö sitä nimitä emmä arvannehet. Höö poikalapsii, höö kaik näkkyyt, no möö sitä emmä arvannehet jot näinikkee paraiko veel näytetää tämä. Ved ili miul ono kummastettaa sinne, vai miul ei oo pamettia… Kerroon, mokoma aika on. Ain vaa se Jumala prossaittaa minnua, sto miä kerroon.

Paljonko on täs kyläs sellaisii, jotka puhuvat tätä kieltä?

A miä en tiije taitaa. No mitä miä läkkään paraikaa. No meitä jäi oikee vähän. Nyt on kaik koko kylä näd näitä dacnikoi. Kaik Liningradist tulliit nämä dacnikat. Meitä nii vähä jäi väkkiä. Miä en tiije kui paljo. Vähä, vähä jäi. Vot miä saon. Meil Loas… paraiko Loas… Miä ved oon Savimäest… A Loas… paraika miä saon… nu ket ved ovat läsivät, evät käy mihikää… Vanha ei jaksa ennää mihikää männä. En miä kehtaa läätä…

Miten käy pitevämpää inkerikoille ja inkerilaisille? Mitä luulet tulevaisuudesta?

Meitä vanhoja jäi nyt oikee vähän. Miun emä kooli kuuskymmentkaheksan vootta... Miul ei oo siarta, ei oo veljä, ei oo kettää. Miä oon yksintään, ved ei oo kuhu männä. Vot paraikos kyläs on kenelle männä istumaa, kaik ovat koollehet, a miä veel kaheksankymment yks vootta ain itsekseen kerroon maille. Miä tänne veel jään elämää. Jummala korjais a sit itseksenä ved kui on hyvvää ellää. Paraika ved näin pahaist elloa a kuin paraika on hyvä ellää. Hyvvää on ellää paraikaa, pensija maksetaa, rooka on kaikellain. A ved söin sammalt, söin munakoorloi, söin nämä mitä näd heinikkä. Kaik tätä söimmä sotaaikan – a mitäs teet. Kaik pahast elloa ommaa nähnehet, a ain oon veel elos. A nyt on hyvä ellää, a tolkku ei oo mittää.

Palanneet talot

Paraiko seel ved kaik pietää on lukos. Koist seel evät männä pois, kaik varassettaa. Katselin jo pimmiä töölt tullaa... ai, en kehtaa läätä. Ket evät tee töötä, rahhaa saavat, pensijaa. Hoomuksest miä noisen tilalt kaheksan tunnia, nyt tullaa niin kovast, miul ku täs ellläätkii. Miä siulle läkkään, näd meil mokkoma koto oli: höö olliit kera izorat, Polja ja meest kutsuttii Slavka. Vot elliit, nii hänel jäi kaks poikaa, ja yks poika ennempää kooli, ja toin... tämä oli tähä... kaik poltti. Vot näd, seel truba näkkyy, i näd siin ono meijen aitan pantu, nii mistlee ikkää... Leningradist tootii mikälee ikkää. Taan kera taitaa hänel mikälee. Hää itse pani palamaa. Mokkoma itse pani palamaa ööl... Tuulta ei oo nii suurta... Katso kui pallantkaa...

Kons se oli?

Tänä voon kaik olikii. Vot se koti ja tämä koti ja i näitä taloloi. Sit vot, siäl, siin vot käit... Näittä, kaks talloa pallant. Tämä, perkele, taas kerroon tämä mikä täs meil oli. Hänel ei olt taitaa pään kera, neporädok. Hää vet käi senes Savimäel senen Capliginal, mikä oli se koti… A se toin koti, mikä paloi, a se itse isäntä tuli noisi, vot näinikkää… Lehmiä ko ei oo meil, vot paraika meil ka heinikko, a nyt miul ono löyty, vot ikkunal… A mitä tolkkua, ka minkalain taas heinikko. I ympär kottia vot kats, mikälee on heinää, a miul ko oli tämä lehmä i kili i miä kaik nämä… Oli miul kaik lööty, a nyt paraiko evät lövvetä, pannaa palamaa. I vot se isäntä tuli tänne, oman koin pani palamaa. I kui hää ei näht ku noisi… Nyt ved kaik mokkoma jot koit ovat vanhat, ja herret ovat jo märännehet, i kumminpäi se mäni heinikost mis oli hersee, i isäntä… hänen aika paloi koti. Nyt ono aika mokkoma, näd palomassinoi kons se... kons höö tulloot i kaik pallaat... Itsekii pallaat heijen kera. Nyt ei oo mittää tolkkua. Vot miä mitä saon.

Joomin

Akka kerojaa, miä kerroon. Niintä suututtaa, vot kui. Suututtaa ko katsot tämä noorus on päälle. Ain tulloot humalas. Kaik myy joomma, egle join. Tänäpäi vot tulliit miule nämä veerahat. Kera vähä maissemma, no maissemma *(= maistamme)*, no ved ikä päivä emmä joo. I töötä teemmä, vot maamunat on issutettu. Kaik piimmä töötä teemmä. Nämä vet nooret evät taho mittää tehä.

Kalanpyyvvöst

Kavvan enne käytii kallaa pyytämäs, vot miä siulle saon nyt. Miä kanesno muissan, miul veel oli, tytökkäisel, enne olliit vennehet. Venehel käytii, naisil omil... meijen viisii kutsuttii kontit, mokomaist olliit tehty kontit, selkää pantii. Rysymäkkee mäntii rattahal i tuotii kallaa, i tultii merel. Ko tultii meehet kottii, verkot toivat i sit saottii sto ”määmmä sepimää kallaa”.

Kaik käivät sepimäs?

Miä en muissa sitä, miä olin lapsen i miä en muissa, a senen muissan, sto vot kontit olliit. Männööt naiset, meehettä määmmä kallaa sepimää. A käyvät verkkoloil puhastammaa, se kutsuttii sepimää. No verkot ku taitaa, kallaa tultii, sit tultii jot sevitää nu kalloi. ”Määmmä sepimää” – a sit veetii. Verkot täs sevittii.

Suurin kalastammiin oli talven?

A talvel käytii nootal, i olliit nootat, i olliit pantu verkot. I verkkoi tehtii. Mokkomat olliit avannot, i verkot olliit pantu, i noottii käytii. Hepoisel vorotta keerrettii ja nii veitettii nuotta jään al. Illal tehtii avannot i nootat nossettii. Sil vot käytii nootal.

A kesäl kui kalassettii?

A kesäl käytii näinikkee – vot venehel. Kesäl käytii venehel.

VIITTEET

S-kirjan tässä murretekstissä tarkoittaa joka tapauksessa soikkolaista š-konsonantia, joka on lähellä venäläistä *ш* (se kuuluu pehmeämpi kuin *ш* ja lyhyempi kuin *щ*). Pitimme liiallisena merkitä š-konsonanttia eri merkillä, koska se vastaa joka tapauksessa suomalaiseen s-konsonanttiin.

C-kirjain tässä murretekstissä tarkoittaa tš-konsonanttia, joka on sama venäläinen *ч*.

Suluissa *(kursivilla)* ovat toimittajien liitteet.

Toimittaneet
M. Muslimov
ja A. Krjukov

Elämäni sateenkaaret

Olen 80-vuotias. Olen inkeriläinen. Jos meitä, inkerinsuomalaisia, nykyään nimitetään tällä tavalla, niin minusta se ei ole loukkaavaa, se on kaunis sana. Inkerinmaalla on paljon muutakin kaunista; vielä enempi sitä oli ennen ollut.

Olen syntynyt Inkerinmaalla, Tyrön Ristikylässä, lähellä kaunista, maailman tunnettua kaupunkia, Pietarhovia. Isäni oli syntynyt naapurikylässä, jonka nimi oli Teppois-Soikkina eli Konnun Soikkina, lyhyesti Soikkina. Äiti oli kotoisin Karjalan Rukajärveltä. Äidin vanhemmat lapsineen muuttivat Inkerinmaalle 1890 luvulla, koska äidin isä, minun *äijäni* (vaari) Simo Lukka oli kauppias. Siihen aikaan hän oli aika rikas mies, ja täällä, lähellä suurta kaupunkia, oli helpompi järjestää kauppa-asiat.

Äijällä täällä oli 2 kauppaa, Ristikylässä ja Luisinassa ja lisäksi leipomo Luisinassa. Myös hänellä oli monia kulkukauppiaita, n.s. ”korobeinikkeja”, jotka kulkivat pitkin lähikyliä ja myivät kaikenlaista pientä tavaraa.

Ja tiestysti Simo-äijällä oli Ristikylässä kaunis talo. Se ei ollut kovin iso, siinä oli puolitoista kerrosta (ylhäällä oli vain pikku huone). Talon kupeessa oli kauppa, jota sanottiin puodiksi. Talon takana oli suuri *kuja* eli talousrakennus, jossa oli pieni *läävä* (eli navetta) yhdelle lehmälle, tila kanoille ja porsaalle. Saman katoksen alla oli sijoinnut saunakin.

Äidilläni oli kaksi siskoa. He menivät naimisiin vielä tsaarinvallan aikana, ja lähtivät kotoa pois. Ja äiti, jonka nimi oli Tarja (venäjäksi Darja), jäi hoitamaan taloutta.

Tapahtui niin, että kohta vallankumouksen jälkeen, kesällä v.1918, äijä oli tapettu. Yli 22 vuotta meidän perheessämme säilytettiin äijän paitaa, missä sydämen kohdalla oli reikä, luodinjälki. Paita hävisi viime sodan aikana, muiden tavaroiden mukana.

Tähän taloon v.1921 tuli minun isäni Nikolai Sultsi Soikkinan kylästä. Hän oli tavallinen talonpoika, aika köyhä, 185 senttiä pitkä, joka osasi hyvin soittaa balalaikkaa ja kornettia (Soikkinassa oli oma kyläorkesteri). Isä oli oppimaton ja hänellä oli paljon vaikeuksia venäjän kielen kirjoitamisessa. Minulla on säilynyt isän ja äidin avoiliittotodistus vuodelta 1921, missä toisella sivulla isä tökerösti kirjoitti ”добровольно ступаю брак”.

Vuonna 1924 vanhemmille syntyi tyttö Veera, joka kuoli samana vuonna, ja sen jälkeen v.1928 olen syntynyt minä.

Siihen aikaan Ristikylä oli oikein kaunis, rauhallinen kylä. Siinä oli alkeiskoulu, joka oli toiminut suomen kielellä (se suljettiin v.1936). Taloja kylässä oli alle 40. Melkein kaikki asukkaat olivat suomalaisia, tai inkeriläisiä (tämä sana – inkeriläiset – tuli minulle tutuksi vasta Suomessa, sodanaikana). Ristikylän asukkailla oli suomalaisia sukunimiä; paljon oli Pekkolaisia, Mosolaisia ja Suvalaisia; vähemmin oli toisia, kuin Markkolainen, Melkker, Talisainen, Inkinen ja Ikahainen. Kylässä oli 1 perhe virolaisia (Koort) ja 1 perhe venäläisiä (Iljin). Nekin puhuivat kanssamme – ja vissiin myös keskenään – suomen kieltä.

Tyrön kylissä *luatiin* (puhutiin) erinomaista suomen kieltä. Itse asiassa se oli murrekieli, jossa oli paljon venäläisiä, saksalaisia ja kantasuomalaisia sanoja, joita ei enää käytetä.

Kyläläiset *sannoit* (kutsuivat) Pietarhovia Kuusjaksi (tietysti Kuusioja se pitänyt olla). Kylän ämmät keskustelivat näin tavoin:

– ”Mis sie Hilma olit uamusil? ”

– ”Käin Kuusjas, vein maitoo”.

Se on totta, kylänämmät kantoivat hienoille emännille *kuksinoissa* (kannuissa) maitoa Pietarhoviin, ja myöhemmin – kun alkoi toimia sähkörata – veivät maitoa myös pitemmälle, *linnaan* (Pietariin). Kun alkoi toimia sähkörata linnaan, tuli se sähköjuna, avasi ovet. Äiti pani kuksinat junan vaunun lattialle ja joku pani ovet kiinni (ovet avatiin silloin käsillä). Juna meni kulkemaan. Äiti huusi: ”Massina, massina, pakati, moja kuksina uvesli” (odota, juna, minun kannu viedään pois). Siitä hän itse kertoi – niinkuin toisesta ämmästä. He kävivät maitomatkoille pienenä porukkana, 3-4 ämmää. Aamulta usein heräsin, kun ämmät huusivat äitiä: ”Tarja! Männää nyt, maitoo viemää!” Äiti oli jo valmis lähtemään.

Ristikylässä, Mustaalla, Soikkinassa ja muissa kylissä aina oli iso keinu keskellä kylää. Se oli ihan perinteinen tapa – tai muoti – meidän seudulla. Keinu oli tehty aina hyvästä puusta, leveät laudat, niillä sai istua, tai seista, vahvat pylväät ja kaikki muut osat

Kuva: Antti Hämälänen «Kadonnutta Inkeriä»

puusta. Keinut oli meillä isoja – paljon suurempia kuin lasten liekut. Keinut olivat aina kylän koristeena koko aika – myös talvena, kun niitä ei käytetty (niitä ei korjattu talveksi).

Keinu oli leikkipaikkana lapsille päivällä ja tapaamispaikkana nuorisolle illalla. Aikanani Ristikylässä ei ollut muita harrastuksia kuin jalkapallo ja tanssit, siitä nuoret olivat keinulla heti kun oli vapaata aikaa työstä. Luulen, että minun isä ja äiti tutustuivat juuri keinulla Ristikylässä tai Soikkinassa.

Ja vielä yksi ominainen tapa oli Ristikylässä. Joka ilta, kesällä ja talvellakin, myöhään illalla – luulen että noin klo 21-22 – pitkin kylää käveli yövahti kalistin kädessään, ja kolkutti, kolkutti... Se oli merkki siihen, että pitää mennä nukkumaan.

Aamulla taas kuului toinen ääni – muttei talvena – pitkin kylää käveli toinen mies paimentorvi kädessään ja kokoili lehmiä kesälaitumille.

Kun minä täytin 5-6 vuotta, äiti alkoi viemään minua joskus Kuusjaan (Pietarhoviin). Siellä minä sain nähdä *hontaneja* (suihkulähdeitä) ja kauniita palatseja. Ja kerran sattui niin että pääsuihkulähde Sampsonin ympäritse oli sateenkaari. Se oli minulle ihmeellinen luonnonilmiö.

Minä katselin sateenkaaren värejä, ja ne painuivat mieleeni. Heti huomasin että väreistä puuttuu musta väri, eikä ole ruskeatakaan. Luonto ymmärtää, että luonnossa kaikki pitää olla kaunista, värikästä, iloista.

Aikuisena sain kuulla, että ihmisen elämä voi olla raidallinen, musta-valkea. Juuri näitä värejä ei ole sateenkaressa. Nyt, jo iäkäisenä, ajattelen että kyllä sateenkaaressakin joskus voi olla tummempaa värejä, mutta ei mustia, tietysti.

Mutta sateenkaaren perusvärejä – keltaisia, vaaleansinisiä, punaisia y.m. pitää olla jokaisen ihmisen elämässä, muuten elämä tulee yksintoikkoiseksi ja ikävänharmaaksi.

Siitä syystä voin sanoa, että minun Ristikylän elämänvaihe (8 vuotta) oli keltaista, lämpöistä ja pehmeätä. Mutta sen jälkeen, alkaen vuodesta 1936, minun sateenkaareen alkoi tulla tummempia värejä.

Vuonna 1936 Ristikylässä oli suljettu suomalainen koulu – juuri silloin minun piti mennä sinne opiskelemaan.

Samana vuonna syyskuussa kuoli isä. Hänet veivät Papinkonnun hautausmaalle Soikkinan kylän miehet, koska isä oli Soikkinan kyläorkesterin kornetti-soittaja. Äiti myi talon ja lehmän pois. Lähin venäläinen koulu oli Pietarhovissa. Ristikylästä sinne olisi matkaa yli 3 km. Sen takia muutettiin Luisinan kylään, joka on lähellä Pietarhovin rautatieasemaa, ja koulumatka oli siitä vähän yli 1 km. Näin vuokrasimme äidin kanssa huoneen perheemme hyviltä ystäviltä, Teiderin perheeltä, Luisinan kylässä.

Luisinan kylä oli siihen aikaan oikein kaunis kylä. Siinä oli kaksi *riätyä* (riviä) taloja; keskellä kylää oli nurmikko ja sen keskellä *tiikki* (tekolammi). Asukkaita oli siinä jo enempi. Luisina oli suomalainen kylä; siinä oli myös venäläisiä, saksalaisia ja muita. Kylässä asui munun pikkuserkkujakin, Mosolaisia (yleensä meidän seudulla sukunimi Mosolainen oli kovasti käytössä). Elämä tasaantui, sain paljon uusia ystäviä, kävin koulua.

Minun sateenkaaresta valitsin vaalean-sinisen värin. Tämä väri oli sen ajan kanssa sopisoinnussa.

Mutta taivaaseen tuli pilviä. Vuonna 1937 oli vangittu meidän talon isäntä Iisakki Teider. Hän oli tavallinen talonpoika, ei mikään poliitikko. Näin tapahtui sitten monet kerrat, aina yöllä, ja useammassa talossa. Aika oli levoton.

Tuli vuosi 1939. Talvisota. Onneksi sen sodan tapahtumat eivät koskeneet kovasti meidän kylämme asukkaita.

Kesällä, vuonna 1941, kuukausi ennen sodan alkua, äiti sai työlaitoksen kautta oman asunnon, huoneen yhteisasunnosta Pietarhovin Yläpuiston viereisestä talosta, toisessa kerroksessa. Se talo on nykyäänkin pystyssä. Elämä tässä talossa oli jo paratiisia: hanasta tuli vettä, oli iso *kuhnja* (keittiö) ja muut mukavuudet. Se oli minun sateenkarestani punainen viiva.

Mutta yhtäkkiä tämä kohtalaisesti tasaantunut elämä romahti.

22.06.1941 alkoi sota.

Tasan kolmen kuukauden kuluttua saksalaiset sotajoukot olivat jo Pietarhovissa. Tämän yön, milloin saksalaiset tulivat kaupunkiin, me olimme pommisuojassa, joka oli talossa kadun toisella puolella.

Aamulla 23.06.1941 meitä laskettiin ulos pommisuojasta ja saksalaiset käskivät meitä pois Pietarhovista, eivätkä laskeneet meitä asunnolle hakemaan vaatteita, valokuvia, dokumentteja. Kaikki jäi sinne ja hävisi.

Minun sateenkaareen tuli tummia viivoja. Minä olen nähnyt miten paloi upea tsaarin palatsi, miten tuhoutuivat kauniit keskustan talot. Saksalaiset käskivät meitä marssia Pietarhovista pois. Marsittiin suurina pitkinä joukkoina, kuin sotavangit.

Näin alkoi minun, äidin ja monen sadan tai tuhannen ihmisten ”marssi” Narvaan saakka, se oli yli 140 km. Koko matka oli tehty jalkaisin. Minulla säilyi pieni muistiinpanokirja, mihin panin joka päivä merkille päivämäärät, kylät ja kilometrit.

Päivän aikana pystyimme marssimaan noin 8-12 km. Meitä saattoivat poliisit ja koirat. Pelloilta saimme ruokaa, rehunaurista, lanttua, perunaa. Kylien talot olivat tyhjiä, niissä nukuimme, joskus löytyi suolaa, keitimme perunoita yöllä. Mutta, kun tulivat pakkaset, tuli vaikeampi saada perunoita.

Alkupakkasina olimme muutaman viikon (4-5 viikkoa) Volosovassa. Siellä oli keskitysleiri, mutta ei kovin ankara. Pääsimme aidan raosta ulos, kävimme etsimässä ruokaa. Mutta juutalaiset eivät uskaltaneet mennä mihinkään, heidän vaatteihin oli ommeltu isoja keltaisia tähtejä.

Kerran pommituksien jälkeen onnistui löytää vastamurhatun hevosen, ja me, sekä kuka oli mukana, leikkasimme hevosen kintusta lihaa, pesimme sen eräässä talossa ja äiti teki *kotletteja* (pihviä). Se oli meille pelastus, ikinä en unohda kuinka söimme niitä ja olimme onnellisia.

Ja sitten kävelimme eteenpäin, Narvaa kohti. Kelkassa oli ruokaa ja vaatteita, mitä löysimme tyhjistä taloista.

Narvassa meitä lastattiin härkävaunuihin ja vietiin Paldiskin keskitysleiriin, olimme siellä lähes kuukausi. Oli kova nälkä, huonot olot, paljon ihmisiä kuoli, myös meidän naapuri Luisinasta Nikolai Kuli. Hän oli 36 vuotta vanha (syntynyt v. 1906).

Maaliskuussa, v. 1942 meitä vietiin Keilan rautatieasemalle, pantiin laiturille seisomaan ja eestiläiset isännät ja emännät tulivat valitsemaan meitä työläisiksi kartanoille.

Minua ja äitiä kukaan ei huolinut, koska äiti oli aika sairaloinen ja minä vasta 14 vuotias. Loppujen lopuksi me jäimme yksin seisomaan laiturille, oli oikein kylmää. Yhtäkkiä reellä tuli yksi myöhästynyt emäntä ja oli pakko ottaa meidät, koska muuta työvoimaa enään ei ollut.

Emännällä oli paljon työtä: 12 lehmää, 6 hevosta, ja muita eläimiä. Äiti kesti vain viikon verran, hänet vietiin Keilaan, ja siellä hän oli koko vuoden aikana eräässä kaupungin perheessä, piikana.

Meitä erotettiin koko ajaksi, koko vuodeksi. Niin kauan kun olimme Eestissä. Minä olin tällä emännällä vain 2 kuukautta. En kestänyt raskaata työtä, menin metsään, karkasin.

Sieltä minut löysi yksi pappi ja vei minut omaan kotiinsa. Papin perheessä oli pieni lapsi, navetassa vain 6 lehmää ja 1 hevonen. Siellä oli jo helpompi olla, sain parempaa ruokaa. Emäntä ompeli minulle perunasäkistä leninkin, missä vyönä oli tavallinen naru. Muistan vieläkin tätä asua.

Sitten jouduin kolmannelle isännälle. Keväällä v.1943 tuli käsky viedä inkerinsuomalaisia Kloogaan. Siellä minä tapasin äidin. Olimme Kloogan keskitysleirillä noin 1-2 viikkoa, ja sitten laivaalla meitä vietiin Suomeen. Eri tietojen mukaan Suomeen oli siiretty Virosta 55 tai 60 tuhatta henkeä inkerinsuomalaisia.

Mitä tapahtui sitten? Tästä inkeriläisten elämänvaiheesta on kirjoitettu jo paljon. Minun ja äidin elämä oli vissiin samanlainen, kuin melkein kaikilla inkerinsuomalaisilla Suomessa.

Suomessa minun sateenkaareen tuli taas iloisia, värikkäitä viivoja.

Meitä ystävällisesti otettiin vastaan Hangossa, sitten Virkkalassa. Erikoisesti jäi muistiin Virkkalan koulu, missä olimme noin pari viikkoa. Koulun piha oli aidattu ja me saimme nukkua kerrossängyissä lumivalkoisilla paperilakanoilla koulun luokkahuoneissa. Se oli meille, kuin lux-hotelli (Virossa olin nukkunut navetassa olkipatjalla). Paikalliset ihmiset tulivat aidan luokse ja toivat meille ruokaa ja vaatteita.

Virkkalasta meitä nuoria vietiin Lohjan kirkkoon, ja siellä minä olin ripitetty, minulla ompi todistuskin säilynyt. Silloin Lohjan kirkon pappina oli Akseli Kajanti, suuri ystävä inkerinsuomalaisille. Rippitilaisuudessa minä olin hyvin puettu, koska edellisenä päivänä sain paikalliselta rouvalta, joka tuli aidan luo, puvun ja pikkukengät, myös onnittelukortin, missä oli nimi: Hoffrenin perhe. Noin 20 v. sitten kävin Lohjalla, sekä Virkkalassa, ja löysin sen koulun. Katsoin puhelinkirjasta Hoffreneja ja löysin että sitä sukunimeä on mainittu noin 10 eri henkeä. Näin ei onnistunut kiittää tätä herttaista rouvaa.

Virkkalasta meitä, noin 20 henkeä, vei omalle maatilalle oiken hyvä isäntä – Yrjö Härmälä. Siihen aikaan hänellä oli 80 hehtaria peltoa ja 1200 hehtaria metsää. Oli hyvä navetta, noin 30 lehmää, ja talli erikseen. Kaikki oli hyvin järjestetty ja hoidettu. Se oli Etelä-Suomessa, paikkakunnan nimi oli Pusula ja kartanon nimi Arimaa (sen paikan nykyinen nimi on Nummi-Pusula). Näin olimme 1 vuosi ja 8 kuukautta tekemässä työtä Pusulassa, Arimaan kartanolla. Olin siellä töissä keittiössä sekä pelloilla.

Tammikuussa v.1945 tuli kutsu, tai käsky, tulla takaisin kotimaalle. Tulivat värväjät, jotka pyysivät meitä takaisin Neuvostoliittoon. Tietysti, kapasimme kotia, menimme kokoontumispaikalle. Ensiksi meitä vietiin Hyvinkään, sitten härkävaunuissa Viipuriin, sitten Leningradin ja Inkerinmaan ohi. Näin jouduimme Tverin alueelle, metsä- ja kolhoositöihin, ilman passeja, ilman asuntoja, ilman ruokaa. Piti myydä pois, mitä toimme Suomesta. Toiset möivät lehmiä, minä möin polkupyörän, möimme vaattet ja erinomaisen itseterotettavan sahan.

Onneksi pääsimme sieltä pois keväällä vuonna 1946. Yksi äidin tuttava mies, joka oli pienen tehtaan johtaja, lähetti meille kutsun ja näin me tulimme Leningradiin.

Vuonna 1946 sain ensimmäisen elämässäni passin, mutta sinne oli merkitty pykälä 58 (näin muistan). Piti käydä monien kuukausien välein määrättyyn paikkaan kertomaan elämästäni.

Leningradissa pääsin opiskelemaan. Päätin elokuvatekniikanalan opiston. Olin työssä monessa elokuvateatterissa, teknikkona: näyttelin elokuvia kaupungin asukkaille. Sitten valmistuin insinööriksi saman alan korkeakoulusta. Olin työssä insinöörinä suunnitelulaitoksella. Vuosina 1963-64 olin kutsuttu Intouristiin, valmistuin oppaaksi ja olen tehnyt oppaan ja tulkin työtä jo melkein 45 vuotta.

Se on taas ollut sellainen elämänvaihe, joka toi väkirikkaita ja iloisia viivoja minun sateenkaareen.

Minulla on lapsia, lapsenlapsia ja lapsenlapsenlapsiakin. Nykyään he asuvat Suomenna. Heillä kaikki on hyvin.

Olen onnellinen. Elämä jatkuu!

Niina Sultsi

Toimittanut julkaistavaksi

A. Krjukov

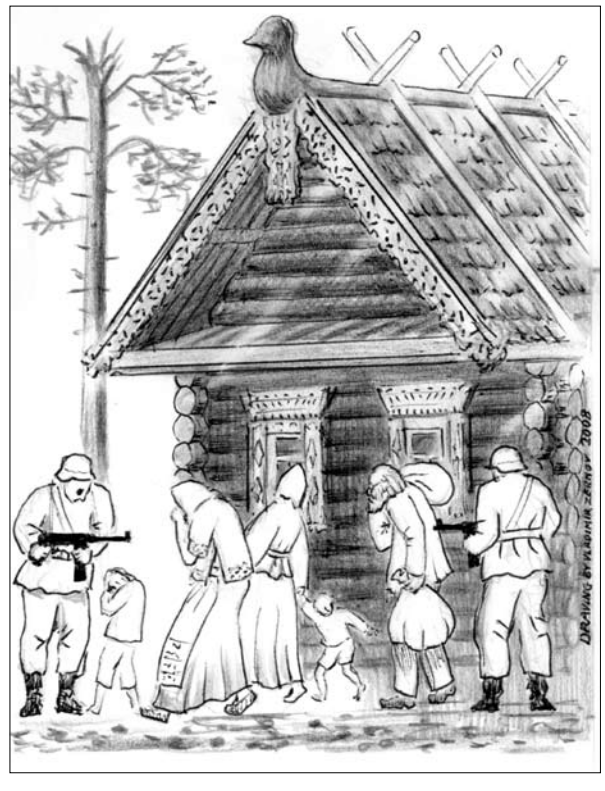

VUOTISPÄIVÄ

RÖNTYSKÄT, 30 VUOTTA SITTEN

Vuonna 1978 kansanyhtye Röntyskät rekisteröitiin virallisesti Rappolovo – eläintarhan kulttuuritalon yhtyeenä. Käytännössä se oli kahdenkymmenen oma-aloitteisen eläkeläisnaisen joukko, jonka jäsenet löysivät toisensa Toksovan juhannusjuhlissa. Yhtyeen naiset esittivät ulkomuistista inkerinsuomalaisia lauluja, tansseja ja leikkejä, jotka kuuluivat heidän 1920 – 1930-luvun kotikylien ja koulujen ohjelmistoon. Sytyttävimmät olivat röntyskät: pari-piiritanssit, rallatus- ja tchastushkasäestyksellä, joista inkeriläiset voivat toden teolla olla ylpeitä, sillä se on heidän oma kansallisgenrensä.

Vuosina 1983 – 1987 minua onnisti olla Röntysköjen johtaja sekä rivijäsen. Tuolloin ryhmä yhä kukoisti, mutta jotkut vanhat jäsenet alkoivat jo sairastua ja heikentyä, joiden tilalle tuli nuorison edustajat. Silloin lähes joka kolmas jaksoi olla esilaulajana konserteissa. Erityisen laaja repertuaari, sekä hyvä muisti, lauluääni ja lavakarisma kuuluivat Maria Korhoselle, Hilma Niemeläiselle, Saima Hekkuraiselle, Hilma Bissille ja Helmi Tuvoselle.

Röntyskät lopettivat toimintansa vuonna 2000, jolloin lähes kaikki naiset vanhasta vuoden 1978 kokoonpanosta menehtyivät.

Inga Grigorjeva

Rappulassa v. 1985. Seisovat: Helmi Novikova, Hilma Nevolainen, Hilma Niemeläinen, Aino Redjko, Katri Niemeläinen, Hilma Fedotova, Saima Hekkurainen, Hilma Biss, Elma Niemeläinen, Hilda Iivonen, Hilja Haukka. Istuvat: Irja, Meeri, Valja, Inga, Laine.

Juhannuksessa Rappulassa v. 1979. Piirissä eturivin vasemmalta: Hilma Niemeläinen, Helmi Tuvonen, Helmi (Valja) Novikova, Hilma Fedotova. Takarivissä vasemmalta: Aino Redjko (näkyy vain hänen liina ja otsa), Hilja (Veera) Haukka, Aino Kinnar (näkyy hyvin).

Juhannuksessa Rappulassa v. 1979. Parit vasemmalta: Hilma Fedotova – Helmi Novikova, Aino Redjko – Hilja Haukka, Helmi Tuvonen – Hilma Niemeläinen.

Moskovassa v. 1987. Seisovat: Aino Redjko, Hilma Fedotova, Helmi Tuvonen, Juura, Nilma Niemeläinen, Hilma Biss, Saima Hekkurainen, Hilma Nevolainen, Katri Niemeläinen, Hilda Iivonen. Istuvat: Elma Niemeläinen, Olga, Inga, Laine, Meeri, Valja, Helmi Novikova.

”РЁНТЮШКИ”, ТРИДЦАТЬ ЛЕТ НАЗАД

В 1978 году при клубе питомника лабораторных животных АМН СССР ”Рапполово” был зарегистрирован фольклорно-этнографический коллектив ”Рёнтюшки”. Фактически это была инициативная группа из двух десятков женщин пенсионного возраста, спевшихся на стихийных Юханнус в токсовском лесу. Участницы ансамбля исполняли по памяти ингерманландско-финские песни, танцы, игры – это был народный деревенский, а также школьный репертуар 1920-х – 30-х годов. Самыми зажигательными были рёнтюшки – парно-круговые пляски под частушки с турлыканьем, которыми ингерманландцы могут по праву гордиться как своим собственным национальным жанром.

В 1983-87 годах мне посчастливилось быть руководителем и участником ”Рёнтюшек”. В то время ансамбль ещё переживал период расцвета, но уже стали заболевать, слабеть его старые участницы, взамен которым приходила молодёжь. Примерно каждый третий участник мог тогда выступать солистом на концертах. Особенно широким репертуаром, крепкой памятью, хорошим голосом и сценической харизмой обладали Мария Корхонен, Хилма Немеляйнен, Сайма Хеккурайнен, Хилма Бисс, Хелми Тувонен, Хилма Федотова.

”Рёнтюшки” перестали действовать в 2000 году в связи с постепенным уходом из жизни большинства участников старого состава 1978 года.

Инга Григорьева

SIVUSTOMME

WWW. INKERI. RU

Onnea!

Olga Konkova
s.7.12
arkeologi
Pietarin kuoron johtaja

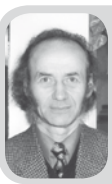

Paavo Parkkinen
s.21.12.1948
Inkerin Liiton
ensimmäinen johtaja

БОЛЬШОЕ СПАСИБО ЗА ПОДАРОК

В канун празднования Рождества и Нового года Гатчинское общество ингерманландских финнов «Инкери-сеура» получило из рук главы администрации Гатчинского муниципального района А. П. Худилайнена великолепный подарок – новый компьютер. От всего коллектива Инкери-сеура выражаю благодарность Александру Петровичу за ценный подарок, который будет хорошим подспорьем в решении задач, стоящих перед нашей организацией. Большое спасибо.

Председатель «Инкери-сеура»
Владимир Яковлев

Päätoimittaja Aleksanteri Kirjanen. Varatoimittajat **Antti Pyykkönen, Aleksei Krjukov**. Oikolukija **Niina Sultsi**. Murretekstien oikolukija **Mehmet Muslimov**. Kuvat **Vladimir Zernov, Herluf Bidstrup**. Taitto Kustannustalo Inkeri oy. Puh./faksi: +7 812 234 86 54. Postiosoite: Venäjä 198215, Pietari, 4a-22-303 Professora Popova. Painettu kirjapainossa Inkeri kustannustalo oy, Pietari, Karpovka 5, rak. 22, h. 401. Painosmäärä 250.

Газета зарегистрирована Северо-западным окружным территориальным управлением Министерства РФ по делам печати телерадиовещания и средств массовых коммуникаций, свид. ПИ № 2-6048 от 9 июля 2002 года. Учредители: А.И. Кирьянен, В.И. Койванен, А.Ю. Пюккенен, А.А. Сыров. **Главный редактор А.И. Кирьянен,** заместители главного редактора **А.Ю. Пюккенен, А.В. Крюков**. **Дизайн, верстка и печать ООО Издательский дом «Инкери» (генеральный директор А.А. Сыров).** Телефон/факс: (812) 234-86-54. Адрес редакции: 197376, СПб, ул. Проф. Попова, 4а, корп. 22, офис 303. Тираж: 710 экз. Заказ № 87. Цена договорная. Подписано в печать 22.01.2009 г., по графику - в 10.30, фактически - в 15.30.